ԱՐՇԱԼՈՒՅՍ

ԹԱԲԹԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ Ծէ· Կ· ՊՈԼԻՍ, ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 3, 1904 ԹԻՒ 49

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ
Ձ· Ք· ԿՐԻՆ

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ
Հ· Ս· ՊԱՐՆԸՄ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ԱՒԵՏԱԲԵՐ ԹԱԲԹԱԹԵՐԹ· կը հրատարակուի ամեն շաբաթ օր։ Տարեկան գինն է մայրաքաղաքին եւ գաւառներու համար կանխիկ 30 դահեկան արծաթ, օտար երկիրներու համար $1\frac{1}{2}$ տոլար, կամ 6 շիլինգ, կամ $7\frac{3}{4}$ Ֆրանք։ Մէկ թերթի գինն է 30 փարա։ Ամսաթերթին տարեկան գինն է 6 դահեկան ամեն տեղւոյ համար։ Թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ է։ Խմբագրութեան եւ բաժանորդագրութեան վերաբերեալ նամակներ պարտին ուղղուիլ առ Տր· Հ· Ս· Պարնըմ, Ամերիկան Խան, Կ· պոլիս։

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ա· Յ· ՊՕՅԱՃԵԱՆ

ՖԻՆՃԱՆՃԸՂԱՐ ԵՕՒՒՇՈՒ

ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ ՕՐԱՑՈՑՑ ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿԱՆ

1905

Գ. Պալպատեան

Ընդարձակ՝ 320 էջ՝ 3 ղրշ.—Պարզ՝ 38 էջ, յաւելուածով 4 ղրշ.

Բովանդակութիւն. Հայոց ընդհանրական Հայրապետին Օրհնութեան կոնդակը, բարոյական, առողջաբանական, ընտանեկան, բժշկական, դիտական, պատմական, երկրագործական, վիճակագրական եւ կենսագրական (Գիսակի, Տքթ. Համլինի, Տքթ. Րիկսի եւ Գեր. Թ. Պօյաճեանի լուսանկարները), թարմ ու օգտաչատ նօթեր, հարցարան, գործի մարդոց բաժին, ղուարճալիք, չեբամաբուծական քերական, առտնին հիւանդասպասութիւն, եւն.։

10 ՄՐՑԱՆԱԿԱՒՈՐ ԹՆԴԻՐՆԵՐ

կը ծախուի ամէն գրավաճառներու քով։ Կեդրոնատեղի ՏԱՏԵՈՍԵԱՆ վաճառատունն, թիւ 27, Ֆինճանճըլար Եօղուշու (Պայպըլ Հաուս) Կ. Պոլիս։

ԱԽՑԱՒԱԾՈ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ Ծ. Կ. ՊՈԼԻՍ, ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 3, 1904 ԹԻՒ 49

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ Ա. Ք. ԿՐԻՆ ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ Ա. Ս. ՊԱՐՆԸՄ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Կրթութեան Բարձրագոյն Նպատակը 857.— Մանուկներու կրթութեան Մէջ Մեր Պատասխանատուութիւնը 859.— Դպրոցի Յայտագիր 861.— Կիլիկիոյ Եկղցի Միութեան Դպրոցները 863.— Դասատուի Դերը Եկեղեցւոյ Մէջ 864.— Կիրակնօրեայ Դպրոցը Մեր Մէջ 865.— Տարեգլխի Միաբանական Աղօթքի Ներքեակ 867.— Խոնարհութիւն, Սրբութեան Գեղեցկութիւնը 869.— Պատմութիւն Մէջրի Ճոճոի Եւ Իւր Աստուածաղուկին 871.— Ա Դաս, Յունվ. 1 875.— Գաղաքական Լուրեր 877։

ԿՐԹՈՒԹԵԱՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԹԻՒ

ԿՐԹՈՒԹԵԱՆ ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՆՊԱՏԱԿԸ

[Խմբագրական]

Կրթութիւնը ապրուստ ճարելու միջոց է մասամբ։ Մանչեր տոմարակալութիւն կը սորվին, վասն զի կը յուսան վաճառական ըլլալ եւ իրենց հարկ պիտի ըլլայ հաշիւ պահել գիտնալ։ Դարձեալ նոյն յուսով կ'աշխատին Թրքերէն եւ ուրիշ լեզուներ սորվիլ ու գործածել սահուն կերպով, վասն զի իրենց առեւտուրին մէջ պիտի օգտուին այդ հմտութենէն՝ կարենալով տարբեր ազգայնութենէ յաճախորդներու հետ խօսիլ իրենց սեփական լեզուով, նաեւ վասն զի Եւրոպայէ կամ Ամերիկայէ ապրանք ապսպրելու եւ պետութեան ուրիշ քաղաքներու մէջ բնակողներու հետ թղթակցելու միջոցին պէտք ունին այդ լեզուներուն։

Կրթութեան այս նպատակը անգիտանալու չենք։ Մարդս առանց կրթութեան չատ խեղճ յարմարութիւն կ'ունենայ հաց ճարելու եւ իր ընտանիքը, եթէ ունի, կը նեղուի կարօտութենէ։ Ո՛րքան ալ լաւ կազմ ունենայ ֆիզիքապէս, եթէ բոլորովին զուրկ է կրթութենէ, կրնայ ամէնէն հասարակ եւ ամէնէն քիչ վարձատրող գործեր միայն կատարել, ինչպէս հող փորել կամ ճամբու քար կոտրել։ Դերձակը եւ դարբինը կրթութիւն մը ընդունած են։ Թերեւս բնաւ դպրոց չեն գացած; բայց դերձակի կամ դարբինի խանութի մէջ դասեր առին, եւ մտքի ու ձեռքի կրթութիւն ստացան։ Որչափ աւելի լաւ աշակերտ եղան, այսինքն որչափ աւելի կատարելապէս տիրացան իրենց արհեստին սկզբունքներուն, նոյնչափ աւելի մեծ ամսական կրցան առնել։ Զենք կրնար այս աշխարհի մէջ ապրիլ առանց ուսեալի, հագուստի եւ բնակարանի։ Եւ այն հայրը, որ իր որդիին չատ կեանքի այս անհրաժեշտ պիտոյքը չհեցնելու յարմար կրթութիւն մը, մեղապարտ կերպով կը թերանայ իր հայրական պարտականութիւններուն մէջ, եթէ աղքատութիւն կամ համանման ուրիշ պարագայ մը անոր անկարելի չդարձներ իր որդին դպրոց ղրկել։

Եւ, թէպէտ նոյնքան պարտաւորիչ չէ, լաւ է մեր աղջիկներուն ալ տալ իրենց ապրուստն հոգալու կարողութիւնը։ Եւրոպայի եւ Ամերիկայի մէջ չատ օրիորդներ ամուրի կը մնան ցմահ, թէեւ հարկաւ կ'ամուսնանայ անոնց մեծամասնութիւնը։ Քիչեր չեն անոնք որոնք կամաւ ամուրի կը մնան, զգալով թէ աւելի երջանիկ եւ աւելի օգտակար

պիտի ըլլան չամուսնանալով։ Այս երկրին մէջ, մանաւանդ մեծ քաղաքներուն մէջ, չափահաս տարիքով անայր կին չատ աւելի կայ հիմա քան զոր կար 50 տարի առաջ։ Արդ եթէ մեր աղջիկն ատոնց կարգէն ըլլար, կամ կանուխ այրի մնար, կամ իր ամուսինը անկար հիւանդ մը դառնար եւ չկրնար աշխատիլ, մեծ բարիք մը կ'ըլլար եթէ կրթութիւն մը առած ըլլար իր ապրուստը հանելու համար։ Կրնար ինք վարժուհի, հիւանդապահ կամ դերձակուհի ըլլալ, եթէ հարկ եղած կրթութիւնն առած ըլլար։

Եւ կ'արժէ հաշուի առնել վարձքի գումարը։ Եթէ երկու գործ կայ հաւասարապէս պատուաւոր եւ օգտակար, բայց միով աւելի դրամ կը չահուի քան միւսով, այն ատեն հայրը լաւ բան կ'ընէ, եթէ կարող է, իր մանչուն տալով այն կրթութիւնը, որ կը պատրաստէ զայն աղնուագոյն գործին։ Դրամական նկատումները ամէնէն աղնիւ նները չեն։ Վստահ ենք թէ մեր մէջ տաղանդաւոր երիտասարդներ կան, որոնք աւելի օգտակար ըլլալու համար պատրաստ են աւելի վարձատրիչ գործեր մերժել որպէս զի աւետարանի պաշտօնեայ ըլլան կամ անձնուիրացութեան ուրիշ գործի մը ձեռնարկեն։ Բայց աղքատութիւնն ինքնին առաքինութիւն մը չէ։ Եթէ Նախախնամութիւնը մեզ աղքատութեան դիրքի մը մէջ դրած է, հաւատալու ենք թէ այդ մեր օգտին համար է։ Բայց եթէ կրնանք, առանց բարձրագոյն օգտակարութիւն մը զոհելու, այնպիսի կրթութիւն մը տալ մեր աղայոց որով անոնք աղքատութեան վիճակէն պիտի ելլեն, պարտիմք այդ կրթութիւնը տալ։ Հետեւապէս ապրուստ հանելու ուղղակի նպատակով արուած կամ առնուած կրթութիւնը զովելի եւ պիտանի է։

Բայց այս չէ կրթութեան միակ, ոչ ալ բարձրագոյն նպատակը։ Մարդս դրամ չահող արարածէ աւելի բան մ'է։ Սուրբ Գիրքը կ'ըսէ. «Ոչ միայն հացով կ'ապրի մարդ։» Այնպիսի պէտքեր ունի զորոնք դրամը չկրնար տալ։ Ան իր ճշմարիտ հարստութիւնը չկրնար գտնել իր ոտքերուն տակ գտնուող ոսկեհանքերը պեղելով, այլ՝ վեր նայելով։ Թէ ինչ է ինք՝ աւելի կարեւոր է քան զոր ինչ ունի ինք։ Աղէկ է որ իր քսակը լեցնէ, եթէ կրնայ լեցնել պատուաւոր միջոցներով։ Բացարձակապէս էական է որ իր հոգին լեցնէ աղնիւ եւ առաքինական յատկութիւններով։ Իրաւունք ունի ուրախանալու, եթէ լաւ դիրք գրաւէ առեւտրական հրապարակին վրայ եւ լաւ վարկ ունենայ դրամատան ու սակարանին մէջ եւ ա'լր որ ինք ծանօթ է։ Բայց այս քիչ արժէք ունի, եթէ լաւ դիրք չունենայ այն դիրքերուն մէջ, որոնք վերջին հարստութեան մեծ օրը պիտի բացուին եւ որոնց մէջ մարդն իր նիւթական հարստութեան համեմատ չհաչուուիր, այլ իր նկարագրին համեմատ։

Ուստի կրթութեան բարձրագոյն նպատակն է մարդուն բուն իսկ էքլ՝ մարդ զարգացումը։ Ապրուստ մը հանելու կարող վիճակի մը մէջ զայն դնելը երկրորդական նպատակ է, թէպէտ օրինաւոր։ Այս բարձրագոյն զարգացման մէկ մասը իմացական է։ Երբեմն ծնողներ կը հարցնեն, իրենց տղուն ի՞նչ օգուտ ունի գրահաչուի կամ երկրաքանութեան ուսումը։ Առանց ոչ մին գործածելու առիթ պիտի ունենայ իր ապագայ գործին մէջ իրեւ հիւս կամ վաճառական։ Սակայն ուսուցչութիւնը գիտութիւն է, եւ փորձառութիւնը բան մը սորվեցուցած է։ Հաստատուած է թէ կարգ մը ուսումներ միտքը կը սրեն եւ կը զօրացնեն, եթէ հաւատարմութեամբ մշակուին։ Եթէ տապարը սուր ըլլայ, կարելի է անով փայտ, սառ, միս կամ ուրիշ ոեւէ բան կտրել, որու համար հատու զօրծիք մը հարկ է։ Եթէ կրակը զօրաւոր ըլլայ, կարելի է անով հաց եփել, երկաթ տաքցնել եւ կակղել, կամ խոչոր չէնք մը հաճելի ջերմութեամբ լեցնել։ Եթէ կաթսային մէջ չոգի ըլլայ, կարելի է անով վայրաշարժ մը մղել, աղօրիքի քար դարձընել կամ բամբակեղէնի գործարան մը չարժմանմէջ դնել։ Նմանապէս եթէ միտք մը ճշմարտապէս կրթուած է, յարմար է ոեւէ գործի, որու դարձնէ մարդ իր ուշադրութիւնը։ Ուրիշ խօսքով, մարդս իր միտքը մշակելով կը բազմապատկէ իր մտային ոյժին քանակը։ Եւ որչափ աւելի ընդարձակ ըլլայ իր ծանօթութիւնը, որչափ աւելի չատ բաներ գիտնայ, որչափ գիտական աւելի չատ ճիւղերու տեղեակ ըլլայ քիչ թէ չատ, այնչափ աւելի մարդ կ'ըլլայ։ Ահա այս պատճառով, կրթականընթացքի նախագոյն տարիներուն մէջ, յոյժ տարբեր ասպարէզներու պատրաստուող աշակերտներ նոյն ընդհանուր ուսումները կ'առնեն իբրեւ հիմ իրենց ապագայ կոչման վերաբերեալ մասնաւոր ուսումներուն։

Բայց երբ կրթութիւնը այնպիսի մարդ մը պատրաստած է, որ թէ՛ յաղող է իրրեւ դրամ չահող եւ թէ՛ բազմահմուտ եւ արթուն միտք ունի, իր բարձրագոյն նպատակին չէ հասած, եթէ ատկէ աւելի բան չէ ըրած։ Քրիստոս մարդոց մեծագոյնն էր, այսու ամենայնիւ ոչ հարուստ էր, ոչ ալ փիլիսոփայ։ Գիտութիւնը իր մեծ գիւտերէն մին իսկ

չպարտիր անոր։ Աստուածային իմաստութեամբ խօսեցաւ ան եւ այն բաներուն վրայ զորոնք ամէնէն աւելի պէտք է մեզի գիտնալ, բայց հասարակ մարդոց պարզ լեզուն գործածեց։ Սակայն զինք մեր միտքին հանդիսացնողը ուսում կամ աչխարհային յաջողութիւն չէ, այլ՝ իր նկարագիրը։ Կը պատուենք զինք եւ կը ջանանք իրեն նմանիլ գեղեցկութեանը համար իր սուրբ եւ բարերար կեանքին, որու միջոցով իր ներքին բնութիւնը ցոյց տուաւ։ Կրթութեան ամենարարձր մասն ուրիշին նկարագրի զարգացումն է։ Այս գործին մէջ մեծագոյն բաժինն ունին ծնողները յոյժ չատ անգամներ։ Թերեւս անոնց իմացական կրթութեան չատ նպաստելու կարողութիւն չունենան, բայց իրենց նկարագրով չատ կ'ազդեն անոնց բարոյական կրթութեան։ Եւ դպրոցական տղայոց մեծամասնութիւնը յաջորդաբար կ'ունենան ուսուցիչներ, որոնք իրենց կարգին դեր կը խաղան անոնց կրթութեան մէջ, մինչ նոյն հօր եւ մօր ազդեցութեան տակ կը մնան բոլոր իրենց մանկութեան միջոցին, եթէ մահը իրենցմէ չխլէ երկուքէն մին կամ միւսը։

Սակայն այս չնուազեցներ ուսուցչին տուած բարոյական կրթութեան կարեւորութիւնը։ Ուսուցիչը ծնողներու օգնականն ըլլալու է տղուն նկարագիրը չինելու մեծ գործին մէջ։ Այս օգնութիւնը պիտի մատուցանէ ան գլխաւորապէս իր նկարագրին միջոցով։ Իր մաքուր եւ ուղիղ կեանքը այն դասագիրքը պիտի ըլլայ, որմէ պիտի սորվի տղան իր ամէնէն ազդու դասերը։ Անոր ազնիւ զգացումները, հոգեւոր եւ բարոյական բարձր մտատիպարները, եթէ իր կեանքով չեչտուին ու լուսաբանուին, փութով պիտի ընդունուին իր ձեւակերպիչ ազդեցութեան տակ գտնուող աչակերտին կամ աչակերտուհիին կողմէ։ Բարոյական ատորին մտատիպարով ու տկար նկարագրով ուսուցիչ մը, իրրեւ միտքերու կրթիչ ո՛րքան ալ յաջողակ ըլլայ, աչակերտին աւելի վնաս կը հասցընէ քան օգուտ։ Չաւակ մը այդպիսի ուսուցչի ղրկելը կը նմանի տան մէջ հիւսուած կերպաս մը գեղեցկացնելու համար ներկարարի մը ղրկելու, որ զայն փտեցնող եւ անպիտան դարձնող ներկեր կը գործածէ։

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ԿՐԹՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ ՄԵՐ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆԸ

(Ց. Գ. Գ.)

Մանուկներու կրթութեան խնդիրը եւ անոր մարդկային ընկերութեան կեանքին վրայ ազդեցութիւնը այնքան ընդարձակ եւ խոր է որ ազդեր, քանի՛ յառաջդիմեն քաղաքակրթութեան ճամբուն մէջ, զանիկա աւելի եւս զգուշութեամբ եւ խնամով կ'ուսումնասիրեն եւ բարձրացնելու եւ ընդհանրացնելու համար ամէն օր նոր նոր միջոցներ կը գործածեն։

Արդ, եթէ մենք իրրեւ Աւետարանական ժողովուրդներ, Ն. Կ. Վեհափառութեան մեզի չնորհած արտօնութիւններէն օգտուելով, քաղաքակրթութեան ասպարէզին մէջ յառաջ ընթանալ կ'ուզենք, պարտիմք ճանչնալ մեր ժողովրդին զաւակներուն կրթութեան եւ դաստիարակութեան նկատմամբ մեր պատասխանատուութիւնը, եւ այս մասին կատարել մեր պարտականութիւնները ամենայն հաւատարմութեամբ։ Բայց արդեօք որո՞նք պատասխանատու են այս մասին։

Մեր բոլոր դպրոցներուն յայտագիրներուն եւ դասագիրքերուն միօրինակ ձեւ մը ընդունելուն եւ այլն, պատասխանատուութեան թերեւս կարեւորագոյն մէկ մասը Ազգապետարանին եւ վարչական ժողովին կը պատկանի, եւ սակայն ցարդ սոյն մարմիններուն կողմանէ այդ մասին երբեք բան մը եղած չէ, եւ գուցէ առ այժմ այդ խնդրին վրայ խօսիլ ոչ հարկ է եւ ոչ ճահաւոր։

Պատասխանատու ուրիշ մարմին մըն ալ մեր եկեղեցիներուն Միութեան ժողովներն են, եւ ուրախ ենք որ անոնք, այս մասին փոքր ի չատէ զգալով իրենց պարտականութիւնները, ատոհճան մը կը գործեն ալ։ Ուրախալի իրողութիւն մը սա է որ մեր դպրոցներուն յառաջդիմութեան խնդիրը հոգեւոր պաշտօնեաներու միութեան ժողովներուն մէջ ուսումնասիրութեան եւ խորհրդակցութեան առարկայ եղած է։ Մարքերդի հոգեւոր Միութեան կողմէ մօտերս հրատարակուած տեղեկագրէն կը հասկցուի թէ անոնց այս տարուան նիստերուն մէջ այդ կողմերը բարձրագոյն դպրոցներուն թիւը աւելցնելու խնդրին եւ դպրոցներուն ու եկեղեցիներուն առնչութեան նկատմամբ ճահոռեր կարդացուեր եւ խորհրդակցութիւններ կատարուեր են։ Եւ ժողովը դպրոցներու համար օգնութեան նորանոր աղբիւրներ գտնել աչխատած եւ յաջողած է։ Կեդրոնական Եկղեկ. Միութեան պատկանեալ Սըվազի չրջանակին մէջ անցեալ ամառ դումարուած քարոզիչներու եւ ուսուցիչներու ժողովին ուշագրաւ տեղեկագիրը, որ ի մօտոյ պիտի տեսնուի Ա֊եկաքեղի մէջ, տարակոյսի տեղ չթողուր թէ յիշեալ ժողովը այդ կողմերու դպրոցներուն համար յոյժ օգտակար պիտի ըլլայ։ Անատոլուոյս Մարզուանի եւ Կեսարիոյ չրջանակներուն մէջ ալ այսօրինակ կրթական ժողովներու կարօտու-

թիւն կայ։ Կիլիկիոյ Եկեղեց. Միութեան դպրոցներուն յայտագիրներուն եւ դասագիրքերուն բարեփոխութիւն ներկատմամբ տարիներէ հետէ եղած մասնաւոր ջանքերուն բարւոք արդիւնքները սկսած են տեսնուիլ։ Եւ սակայն Բիւթ. հոգեւոր Միութեան եկեղեցիները, մինչ այս մասին ուրիշներու բարի օրինակ եւ առաջնորդ հանդիսանալու էին, ցաւով կ'ըսենք թէ Միութեան այս տարուան նիստին մէջ, բաց ի Պրուսայի դպրոցին օգնութիւն հաւաքելու համար յանձնարարագիր մը տալու խնդրէն, չենք յիշեր թէ դպրոցներու վերաբերեալ խորհրդակցութիւն մը եղաւ կամ ճառ մը կարդացուեցաւ։ Հոգեւոր պաշտօնեաներու Միութեան ժողովներուն սոյն խնդրին մասնաւոր խնամով կարեւորութիւն տալը անհրաժեշտ է շատ պատճառներով։ Որովհետեւ Եկղեկ. իւրաքանչիւր Միութեան չրջանակին մէջ գտնուած ժողովուրդներուն դպրոցի ուսուցիչները առ հասարակ հոգեւոր պաշտօնեաներու խառն ժողովին կողմանէ կը կարգուին կամ կը յանձնարարուին, այս դպրոցներուն յառաջդիմութեան համար միջոցներու կիրառութիւնը ըստ մեծի մասին յիշեալ խառն մարմիններուն կը պատկանի։ Բաց ասոր, ո՛րքան ժողովուրդներ ունինք որոնք անկարող են դպրոցի յայտագիր յօրինելու կամ դասագիրքեր ընտրելու։ Եւ եթէ եկող վարժապետը կամ վարժուհին ալ այդ մասին անկարող կամ համբակ գտնուի, բնապէս կը վնասուին դպրոցները։ Մեր ո՛րքան եկեղեցիներուն եւ նոյն իսկ մեր մեծ եկեղեցիներուն մէջ անգամ դպրոցի վարչական ժողովները գրեթէ իրենց ամբողջ ժամանակը դպրոցներուն ծախքին կարգադրութեանը կը գործածեն, ուստի ժամանակ չեն ունենար յայտագիրի եւ նման բաներու նայելու։ Այս պատճառաւ մեր դպրոցներուն բարեկարգութեան եւ յառաջդիմութեան նկատմամբ մեր Եկղեկ. Միութեան ժողովները յոյժ կարեւոր ծառայութիւն մը կրնան ընել եւ պարտին ընել։

Այս մասին պատասխանատուութեան մէկ մեծ բաժինը եւս տեղային եկեղեցիներուն կը պատկանի։ Եթէ մեր եկեղեցիները կարենան լաւ հասկընալ եւ ճանչնալ թէ դպրոցները իւնչ մեծ ազդեցութիւն ունին եկեղեցիներուն հոգեւոր կեանքին վրայ, նաեւ պիտի տեսնեն դպրոցներուն տեւականութեան եւ բարեկարգութեան նկատմամբ իրենց պարտականութեան մեծութիւնը։ Այն ատեն մեր եկեղեցիները ինչպէս իրենց բեմերուն՝ նոյնպէս իրենց դպրոցներուն համար պիտի խորհին, ինչպէս քարոզիչ գտնելու՝ նոյնպէս ուսուցիչ գտնելու համար պիտի աշխատին, ինչպէս ժողովրդին իւրաքանչիւր անհատին քարոզի եւ կիրակնօրեայ դպրոց գալուն՝ նոյնպէս ժողովրդին իւրաքանչիւր մանկան դպրոցի մէջ կարդալուն համար միջոցներու վրայ պիտի խորհին, ինչպէս բեմին ծախքին համար հոգեւոր տուրք կը վճարեն, նոյնպէս ուսուցիչներու թոշակներուն համար տուրք պիտի վճարեն։

Վերոյիշեալ վերջին կէտը մեզի յոյժ կարեւոր խնդիր մը կը յիշեցնէ։ Մեր դպրոցներուն ծախքերը ո՛վ պարտի վճարել։ Շատեր այնպէս կը համարին թէ միայն աշակերտներուն ծնողները պատասխանատու են այդ մասին։ Կը խորհին թէ այս պարտականութենէն զերծ են ամուրիները եւ դպրոցին մէջ զաւակ չունեցող ծնողք։ Ըստ մեզ մեծ սխալ է այս։ Թէպէտ ժողովրդի մը զաւակներուն դաստիարակութեան մասին առաջին եւ կարեւորագոյն պատասխանատուութիւնը ծնողներուն վրայ կը ծանրանայ, այդ ժողովրդին մէջ դրամ չհող իւրաքանչիւր անհատ պարտական է ստակ տալ մանկանց դաստիարակութեան համար։ Ո՛րքան բազմաթիւ ծնողներ աղքատ են. ո՛րքան ծնողներ կարողութիւն չունին իրենց զաւակներուն դաստիարակութեան հարկաւոր բոլոր ծախքերը վճարելու. ո՛րքան ծնողներ չգիտնալով դաստիարակութեան արժէքը, կամ յետին աստիճան ժլատ ըլլալով՝ չեն ուզեր ծախք ընել իրենց զաւակներուն դաստիարակութեանն համար. եւ ո՛րքաններ, փափաքելով իրենց զաւակներուն օր առաջ վաճառական եւ կամ արհեստի մը տէր ըլլալուն, դպրոցական ընթացքը լմնցնելէ առաջ կը հանեն զանոնք դպրոցէն, եւ կա՛մ արհեստի կա՛մ առեւտուրի կը դնեն, եւ ո՛րքաններ մասնաւորապէս իրենց դուստերուն դաստիարակութեան դէմ նախապաշարումներ ունենալով զանց կ'ընեն իրենց այս պարտականութիւնը։ Թողո՞ւնք որ այս կարգերէն եղող ծնողներ դպրոցէն հանեն իրենց զաւակները։ Եթէ այս տղաք առանց դաստիարակութեան մեծնան, յետոյ այդ ծնողները վնասը տեսնելով գուցէ պիտի զղջան եւ գուցէ չզղջալու աստիճան խաւարամիտ են։ Բայց տարակոյս չկայ թէ այսօրինակ տղոց երեսէն վնաս պիտի կրեն մեր ժողովուրդները, եկեղեցիները եւ ամբողջ հանրութիւնն իսկ։ Ուրեմն մանկանց դաստիարակութեան համար մեր ժողովուրդներուն մէջ ստակ չհող իւրաքանչիւր անհատ ունի պատասխանատուութիւն եւ պարտականութիւններ։

Մանաւանդ մեր ժողովուրդներուն մէջ զգտնուած հարուստ եւ կարողութեան տէր եղողներ,

ինչպէս ամէն տարի իրենց տաղաւնածքէն փոքր ի չատէ բաժին մը կը հանեն աղքատներու համար, չատ աղէկ կ'ընեն եթէ ամէն տարի բաժին մը հանեն ժողովրդին մանուկներէն ոմանց դաստիարակութեան համար եւս։ Այսպէս ընել անունց նուիրական պարտականութիւնն է։ Այնթապի Բողոք. ժողովրդին երեւելիներէն Ատուր էֆ. Նիշիպլեան, թէպէտ զաւակներ չունէր, ամէն տարի բաց ի դպրոցներու համար եկեղեցիին տուած նպաստէն՝ քանի մը տղոց դպրոցի եւ դիրքի ծախքերն ալ կը վճարէր իր քսակէն։ Ան մեռած գացած է թէպէտ, բայց այս կերպով դաստիարակած ոչ սակաւ երիտասարդները մեր եկեղեցիներուն մէջ կ'ապրին իբրեւ օգտակար անձինք։

Արդ, արժան եւ յոյժ վայելուչ է որ մեր եկեղեցիները ժողովրդովին օգնեն դպրոցներու համար։ Նաեւ յոյժ պատշաճ է որ դպրոցներու վարչական ժողովներուն անդամ ընտրուին ոչ միայն լոկ եկեղեցւոյ անդամներէն եւ ծերերէն, այլ նաեւ ամբողջ ժողովրդէն, մանաւանդ ուսեալ երիտասարդներէն։

Մեր դպրոցներուն բարեկարգութեան եւ յառաջդիմութեան գործին մէջ մեր քարոզիչներն ու վարժապետներն ալ մեծ պատասխանատուութիւն ունին։ Քարոզիչները, ինչպէս ժողովուրդներուն հոգեւոր գործերուն՝ նոյնպէս եւ դպրոցներուն համար խորհելու են։ Մանաւանդ, որովհետեւ անոնք ուսեալ եւ դպրոցէ ելած են, պէտք է որ աւելի աչալուրջ հսկողութիւն ընեն դպրոցներուն վիճակին վրայ։ Եւ մեր փոքրիկ եկեղեցիներուն քարոզիչները, մանաւանդ երիտասարդ քարոզիչները, պէտք չէ որ առարկեն ուսուցչութիւն եւս ընելու դէմ։ Մենք երբ առաջին անգամ քարոզչութեան պաշտօնով փոքր եկեղեցի մը գացինք, հոն վարժապետութեան պաշտօնն ալ ստանձնեցինք։ Եւ հիմա, 30 տարի յետոյ, երբ մեր նախկին փորձառութիւնը կը յիշենք, այն ժամանակուան իբրեւ ուսուցիչ զգացած ուրախութիւններս իբրեւ քարոզիչ զգացածներէս նուազ չենք դաներ։ Եթէ մեր վարժապետներն ալ իրենց պաշտօնը իսկապէս կատարեն եւ դպրոցը հրապուրիչ ընծայելու համար ընեն ամէն ինչ որ կրնան գայ իրենց ձեռքէն, յուսալի է թէ պիտի յաջողին մեր ժողովուրդներուն ներշնչել աչք հանդէպ դպրոցներուն։ Այս առթիւ կ'ուզենք ուշադրութիւն հրաւիրել նաեւ դպրոցական քննութեան հանդէսներուն կարեւորութեանը։ Քննութեան յաջող հանդէսները դպրոցներու համար ամենամեծ ծանուցումներն են։

Բայց անտարակոյս այս մասին ամէնէն մեծ պատասխանատուութիւնը ծնողներուն վրայ կը ծանրանայ։ Ծնողներ ինչպէս իրենց զաւակներուն մարմնական պէտքերը հոգալու համար պատասխանատու են եւ ստիպեալ, նոյնպէս եւ աւելի եւս պատասխանատու են իրենց զաւակներուն դաստիարակութեան համար։ Եթէ անգութ եւ վայրենի կը նկատենք իր ազատութեան կամ ծուլութեան կամ չար մէկ ունակութեան պատճառաւ իր զաւակները անօթի թողող հայրը, ինչ անուանելու ենք այն ծնողները որ նոյն եւ նման պատճառներով իրենց զաւակներուն բարոյական եւ մտային սնունդը կը զլանան։ Անօթութենէ դեղնած ժպգունած մանուկ մը տեսնել սրտակեղեք է, ուրեմն որչափ աւելի ցաւալի եւ տխուր տեսարան մըն է տգէտ, բարոյապէս սնանկ եւ բոլորովին անասնական կեանք ապրող երիտասարդ մը։ Արդ, ով ծնողներ, եթէ չէք ուզեր ձեր զաւակներուն բարոյական սպանիչներն ըլլալ, անոնց դաստիարակութեան համար պարտիք կարելի ամէն զոհողութիւն եւ անձնուրացութիւն ընել։

Արդ, կը յուսանք թէ մեր ժողովուրդներէն ամէն դասակարգի անձինք, մեր մանուկներուն դաստիարակութեանը հանդէպ իրենց պատասխանատուութիւնը ճանչնալով, այս մասին այնպիսի անկեղծ ջանք եւ նախանձաւորութիւն պիտի ցուցընեն որ մեր Աւետ. ժողովուրդներուն մէջ դպրոցական կրթութիւն չտեսած երիտասարդ մը մատով պիտի ցուցուի, եւ իրենց զաւակները դաստիարակութենէ զուրկ թողող ծնողներ բարոյական յանցանքով մը մեղապարտ պիտի համարուին։

ԴՊՐՈՑԻ ՅԱՑՏԱԳԻՐ

(Փրոֆ. Ս. Լեռնէան, Ալեքսոպ)

Դպրոցի յայտագիրներու նկատմամբ հետագայ երկու իրողութիւններուն կ'ուզենք ուշադրութիւն հրաւիրել.

Ա. Յայտագիրներուն մէջ երեք օրէնքներուն իրագործութիւնը իբրեւ դաս մեր դպրոցներուն մէջ մուտ գտած է։ Բայց տակաւին չատ դպրոցներու մէջ անունն անգամ ծանօթ չէ։ Այն դպրոցներուն մէջ իսկ ուր կ'ուսուցուի անիկա, ուսուցանելու եղանակը գոհացուցիչ չէ, որուն յայտնի պատճառներէն մէկը այն է որ սորվեցնող վարժապետները իրենց սորվեցուցած բաները գիտականապէս չեն գիտեր։ Որպէս զի վարժապետ մը իրագործութեան դասին աւանդութիւն մէջ յաջողի, դէթ դոլչեի մը ընթացաւարտն ըլլալու է։ Բայց մանաւանդ պէս

փոքրիկ տղոց դպրոցներուն մէջ վարժուհիները կը գործածուին որոնք կէս ոսկիէ մինչեւ մէկ ոսկի թոշակ կ'ընդունին։ Ըստ մեզ, իրագիտութիւնը պէտք է որ մանուկներու հասկանալի ձեւին դնէ բնագիտութեան զանազան ճիւղերը։ Եւ նպատակը չպարտի ըլլալ միայն տնական կամ դպրոցական առարկաներու նկատմամբ ծանօթութիւն, այլ յիշեալ առարկաներուն միջոցաւ մանուկներու եւ բնութեան մէջտեղ առնչութիւն մը երեւան բերել։ Փոքր մանուկներ չատ ծանօթութիւն կրնան ստանալ հանքերու, բոյսերու եւ կենդանիներու նման բնական առարկաներու վրայ։ Մանուկներ, բառերուն ձայներու կուտակումը, եւ ձայները նշանագիրներու միջոցաւ թուղթի վրայ դնելու կարելիութիւնը իրենց երազներուն մէջ անդամ տեսնելէ չատ առաջ, իրենց չուրջ գտնուած իրերուն նկատմամբ «ի՞նչ» եւ «ի՞նչպէս» հարցումները կ'ընեն միշտ։ Մանուկը անասունի կամ թռչունի մը անունը գրի մը անունէն աւելի չուտ կը սորվի, եւ ծաղիկի մը ձեւը եւ գոյնը գրի մը ձեւէն չատ աւելի հաճոյքով կը նկարագրէ։ Մանուկներու մէջ բնական առարկաներու հանդէպ յոյժ խոր համակրանք մը կայ եւ քարչում մը։ Արդ անոնք առաջին անգամ դպրոց գացած ատեն ուղղակի բնութիւնը սորվիլ սկսելու են, եւ դպրոցին մէջ իրենց ուսման գլխաւոր նիւթը պէտք է որ բնութիւնն ըլլայ։ Գիր ճանչնալ, գիր գրել, կարդալ, հաշուել եւ այլն, պարտին բնական առարկաներուն երկրորդն ըլլալ, եւ իրագիտութեան դասերուն պէսպիսութիւն տրուելու է։

Այս խնդիրը պարտի ներտ առնչութիւն ունենալ սա հարցումին հետ թէ «Մեր դպրոցներուն մէջ աշակերտներուն ուսման գլխաւոր առարկան ի՞նչ ըլլալու է. լեզո՞ւ թէ բնագիտութիւն։» Երկուքն ալ պէտք է սորվեցնել ըսելը այս հարցման պատասխան չէ։ Անչուշտ այս երկուքէն մէկը միւսէն կարեւորութեամբ վեր դնել հարկ կ'ըլլայ. եւ խնդիրն այն է թէ ո՞րը միւսէն նախապատիւ պէտք է համարիլ։ Առ հասարակ մեր դպրոցներուն մէջ լեզուն միւսէն չատ մը նախադաս կը համարուի, եւ այս բանը մանուկներուն առաջին դպրոցներէն սկսուելով ամէն աստիճանի դպրոցներուն մէջ կը տեսնուի։ Մեր գոլէճին (կ. Թ. Գոլէճ), որ բնական գիտութիւններու համեմատապէս աւելի ժամանակ տուող դպրոց մը ճանչցուած է, երբ նախապատրաստական ճիւղն ալ միասին ի հաշիւ առնուի, լեզուներու ուսման տուած ժամանակը բնական գիտութիւններու տուած ժամանակին իբր երեքուկէս անգամն է։ Գոլէճի նախապատրաստականէն վար եղող դպրոցներուն մէջ այս համեմատութիւնը լեզուին նպաստաւոր է եւ աւելի չատ բարձր, այնպէս որ մեր դպրոցները էապէս լեզուագիտական դպրոցներ են եւ ուրիշ տեսակ դասեր լոկ իբրեւ յաւելուած կամ լրացուցիչ են։ Դպրոցական կրթութեան մասին մեր հասարակութեան գաղափարականը եւս մեր դպրոցներուն ընթացքին համաձայն է։ Անոնք դպրոցական երիտասարդի մը ուսման աստիճանը կը չափեն անոր գիտցած լեզուներուն թիւին նայելով։ Ժողովուրդներու մէջ բանախօսութիւններ ընել եւ լրագիրներու յօդուածներ տալ ուսման բարձրագոյն գագաթը կը համարին։

Ըստ մեր համոզման, այս ընթացքը կարի յոյժ սխալ է։ Լեզուն լոկ միջոց է գաղափար առնելու եւ զայն արտայայտելու։ Արդ, կարեւորը ոչ թէ լեզուն՝ այլ գաղափարը եւ ճշմարտութիւնն է։ Ըստ մեզ, մեր մանուկներուն եւ երիտասարդներուն ժամանակին այսքան մէկ մեծ մասը լեզու սորվելու յատկացնել՝ գրեթէ անոնց անիրաւութիւն ընել է։ Կեանքը ուղիղ եւ երջանիկ կերպով ապրիլ կարող ըլլալու համար ոչ թէ գեղեցիկ խօսիլ, գեղեցիկ գրել, այլ՝ կեանքը եւ աչխարհը լաւ գիտնալ պէտք է։ Եւ Բնութենէն մարդուս սորվելու բաները յոյժ բազմաթիւ են, իսկ դպրոցական կեանքը համեմատապէս յոյժ կարճ։ Արդ, պէտք է այժմեանէն չատ աւելի խնայութեամբ եւ օգտակարապէս գործածել մեր ուսանողներուն ժամանակը։ Աչակերտը երբ առաջին անգամ դպրոց կ'երթայ, պէտք է որ Բնութիւնը ուսանիլ սկսի, եւ մինչեւ դպրոցական կեանքին աւարտը իրեն ուսման գլխաւոր գործը այդ պէտք է ըլլայ։ Բարձր դպրոցներու ընթացաւարտները «գրագէտ» ըլլալէ աւելի պէտք է «բնագէտ» ըլլան։ Արդէն մարդ, մինչեւ որ բնագէտ չըլլայ, գրագէտ չկրնար ըլլալ, վասն զի գրել կ'ենթադրէ նախ գրելու նիւթի մը, առարկայի մը գոյութիւնը։ Գրագիտութիւնը բնագիտութեան երկրորդն է, եւ լոկ անոր սպասարկուն։ Առանց բնագէտ ըլլալու իրաւունք ունենալու գրագէտ ճանչցուելու փափաքողները առանց դրամագլուխի վաճառականութեան սկսող մարդոց կը նմանին։

Մեր երկրին մէջ երեք չորս լեզու սորվելու պէտք զգալը, մանաւանդ անհրաժեշտ ըլլալը, մեզի համար մեծ դժուարութիւն մըն է, եւ մեր դպրոցներուն պատկանող խնդիրներուն մէջ առաջին տեղը կը գրաւէ։

Բ. Յայտնիներէն մէջ քիմիական պատկերները։ Առ հասարակ կ'ընդունուի թէ աչա-

կերտին մտային կրթութեան չափ անոր բարոյական կրթութիւնն ալ կարեւոր է։ Բայց խնդիր է թէ դպրոցին գլխաւոր նպատակակէտը ասոնց երկուքէն ո՛րն է։ Առ հասարակ ընդունուած է նաեւ թէ դպրոցին գլխաւոր նպատակակէտը մտային դաստիարակութիւնն է. վասն զի մեր բոլոր դպրոցներուն մէջ մտային դաստիարակութեան դրականապէս հոգ կը տարուի։ Բայց բարոյական դաստիարակութեան բացասականապէս կը նայուի, այսինքն պարզ անբարոյականութեան ասպարէզ չտալու հոգ կը տարուի։ Մեր հաստատուն համոզումը սա է թէ մարդ մտային կրթութենէ աւելի սրտի կրթութեան պէտք ունի, վասն զի գործնական կեանքի աղբիւրը ոչ թէ միտքը, այլ սիրտն է։ Ուստի անհատի մը կամ ընտանիքի մը ճակատագիրը որոշողը մտքի կրթութենէն աւելի սրտի կրթութիւնն է։ Ուսանողին միտքը բազմատեսակ ծանօթութիւններով օժտել չատ աղէկ է, բայց այդ ծանօթութիւններուն միջոցաւ անոր կեանքին բարձրացումը երաշխաւորել աւելի չատ աղէկ է։ Կ'ենթադրուի թէ գիտութեան կամ ծանօթութեան հետ անխրաժեշտապէս զոյգ կ'ընթանայ կեանքին բարձրացումը։ Բայց այս ենթադրութիւնը ճշմարիտ չէ։ Որպէս զի կեանքը բարձրանայ եւ ազնուանայ, փոփոխութիւն հարկ է ներքին հակամիտութիւններուն, ունակութիւններուն եւ բնութեան մէջ դէպի լաւ կողմը։ Տակաւին խնդիր եղած չէ թէ ուսանողի մը սրտին կրթութեան համար դպրոցներու մէջ դրապէս ի՛նչ կարելի է ընել. եւ ըստ մեր կարծեաց ի։ Դարուս դպրոցներուն մէջ մեծ յառաջդիմութիւն այս գծին վրայ պիտի ըլլայ։

Այս գծին վրայ յատկապէս կ'ուզենք յիշել սա կէտը. Դպրոցներէ ելած ուսանողներ ընդհանրապէս անոնց մէջ ո՛րչափ չատ ժամանակ անցուցած ըլլան, ա՛յնքան աւելի հեռու կ'ըլլան կեանքին հասարակ եւ առօրեայ գործերով զբաղելէ։ Բարձր դպրոցի ընթացաւարտ մը կը ղժայ թէ ինք այնքան բարձրացած է որ կեանքին հասարակ բաներով զբաղելու չէ, եւ իր ձեռքն ինկած ամէն գործի անմիջապէս փարելու վիճակի մէջ չգտնուիր։ Մեր արեւելեան ժողովուրդներուն թերութիւնը նստիլ իր առեւտրական գործերը ուշադրութեան առնելու եւ գեղեցիկ ծրագիրներ գծելու կողմանէ չէ, այլ զանոնք ի գործ դնել ելլելու կողմանէ։ Ի գործ դնելու թերացումը երբեմն այնքան գէշ ձեւ մը կ'առնէ որ, մտածելով անօրինութիւններ ընելու, նեւռակայելու եւ աթոռին վրայ արթուն վիճակի մէջ նստած ժամանակ երազ տեսնելու կերպարանքին կ'իջնայ։ Դպրոցները այս մեր ախտը ոչ միայն չեն դարմաներ, այլ կրթուի թէ անուղղակի անոր վրայ գէշ ազդեցութիւն կ'ընեն, եւ մեծ դժբաղդութիւն է այս։ Մեր դպրոցներուն մէջ սա իրողութիւնը լաւ հասկցուելու է թէ մտածութիւնը ինքնին լաւ բան է, բայց չբաւեր։ Սթէ մտքին կրթութեան արհեստական կրթութիւն չմիանայ, փոխանակ օգուտի՝ վնաս յառաջ կուգայ։ Արդ, դպրոցներուն յայտագիրը եւ վարչութիւնը այնպէս ըլլալու է որ, անոնք ի՛նչ աստիճանով որ տեսնելու համար աչք եւ խորհելու համար գլուխ կը պատրաստեն, նոյն աստիճանով արհեստի մէջ յաջողելու կարող ձեռքեր եւս պատրաստեն։

ԿԻԼԻԿԻՈՑ ԵԿՂԵՑԿ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԴՊՐՈՑՆԵՐԸ

Կիլիկիոյ Միութեան չրջանակին մէջ գտնուած Աւետ. ժողովուրդներուն բոլոր դպրոցներուն համար դասերու միօրինակ յայտագրի մը պատրաստութեան խնդիրը, որ նոյն չրջանակի քարոզիչներու ժողովին մէջ քանի մը տարիներէ հետէ ուսումնասիրութեան եւ խորհրդածութեան առարկայ եղած էր, 1903ի ժողովին մէջ մանախումբի մը յանձնուեցաւ։ Ցիշեալ մարմինը խնդիրը լիովին ուսումնասիրելով այս տարի քարոզիչներու ժողովին ներկայացուցած է իր տեղեկագիրը։

Մանախումբը կը յանձնարարէ որ, 1. աշակերտներուն ամէնէն ստորին կարգերէն սկսելով դասերուն յայտագիրը եւ ամէն դասերուն համար սահմանուելու ժամերուն թիւը միօրինակ ըլլայ, եւ մանչերու դպրոցներուն յայտագիրները կեդրոնական Թուրքիոյ Գոլէճին յայտագրին համաձայն գան։ 2. Ամէն նիւթի պատկանեալ դասերու համար ուրոյն յայտագիր պատրաստուի, եւ ամէն տարի որոշուի թէ մէն մի նիւթէ ո՛րքան պիտի ուսուցանուի։ 3. Այս դասերուն համար Հայերէն եւ Թուրքերէն յարմար դասագիրքեր պատրաստուին։

Այս յանձնարարութիւններէն առաջինը առայժմ ընդունուած է եւ պիտի փորձուի, իսկ երկրորդը նորէն մանախումբին ուսումնասիրութեան յանձնուած է։

Կիլիկիոյ չրջանակին մէջ գտնուած դպրոցներուն միօրինակ յայտագիր մը ունենալուն քանի մը առաւելութիւնները կրնան յիշուիլ. 1. Այս անօրինութիւնը ընդարձակ գործի մը դաշտը կանոնաւոր վիճակի մը մէջ պիտի դնէ։ Ոչ միայն առաջքը պիտի առնէ ստորին կարգերուն ումպէտ ժամալճաուութեան, այլ նաեւ փոքր տեղերու

մէջ դասախօսող ուսուցիչներուն կարող պիտի ըլլայ առաջնորդել, եւ ուսուցչութեան պատրաստուողներու որոշ մեթոտ մը ներկայացնելէ զատ, պիտի դիւրացնէ կարգի նկատմամբ իւրաքանչիւր աշակերտի դիրքին որոշումը։ 2. Այս կերպով եկդէկ. Մխիթեան ժողովը կարող պիտի ըլլայ տեսակ մը տեսչութիւն ընել գեղերու դպրոցներուն։ 3. Եթէ ընդունուի այսպիսի յայտագիր մը, ապագային մէջ աւելի դիւրին պիտի ըլլայ զանիկա բարեփոխել եւ կատարելագործել։

Ահաւասիկ քարոզիչներու ժողովին ընտրած մասնախումբին թելադրութիւնները։

1. Աշակերտ մը, որպէս զի կարող ըլլայ կեդրոնական Թուրքիոյ Դոլէճին արդի Ցրէչմէն կարգին մէջ ընդունուիլ, պարտի 10 տարի պատրաստութիւն տեսած ըլլալ։

2. Տղաք, որպէս զի հասարակ դպրոցներու ստորնագոյն կարգին մէջ ընդունուին, պարտին տարիքով վեցը լմնցուցած եւ եօթնին մէջ մտած ըլլալ։ Այսպէս անոնք իրենց տասներեք տարեկանին մէջ պիտի ընդունուին Դոլէճի եօթներորդ կարգը եւ տասնըվեց տարեկանին մէջ Ցրէչմէն կարգը։

3. Թէ՛ մանչերու եւ թէ՛ աղջիկներու դպրոցներուն մէջ առաջին չորս տարիներու յայտագիրը կրնայ միեւնոյն ըլլալ, բայց յետոյ հարկ կ'ըլլայ տարբեր ընել զայն։

4. Կը յանձնարարուի դպրոցական տարին երկու չրջանի բաժնել, իւրաքանչիւր չրջան 18 չաբաթ ըլլալու պայմանաւ, եւ չաբաթը հինգ օր դպրոց ունենալ։ Այս հաշուով դպրոցական օրերուն թիւը կը հասնի 180 օրուան։

5. Յանձնարարուած է դպրոցական օրը, իբրեւ առեալ արձակուրդները, 420 վայրկեան ընել։ Այս տնօրինութեան համեմատ 15–20 վայրկեան հոգեւոր պաշտամունքի տրուելով, կը մնայ իւրաքանչիւրը 40 վայրկեանէ բաղկացած 10 պահ, կամ 45 վայրկեանէ բաղկացած 9 պահ։

6. Ուսուցանելի դասերուն եւ անոնց տրուելու ժամանակին համար ուրոյն յայտագիրներ յանձնարարուած են։

7. Հայերէնի, Թուրքերէնի եւ ձայնագրութեան դասերուն մասնաւոր յայտագիրը միասին մատուցուած է։

ԴԱՍԱՏՈՒԻ ԴԵՐԸ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ՄԷՋ

Բազմաթիւ գիտուններու պնդելուն հակառակ թէ կրթութիւնը եւ դաստիարակութիւնը օգուտ մը չէ քաղած կրօնէ, ու կրկին թէ կղերականութիւնը արգելք յարուցած է գիտութեան ծաւալման դէմ, մենք որոշապէս գիտենք թէ կրօնը եւ կրօնական հաստատութիւններ աւելի օգնած են գիտութեան։ Ճշմարիտ է թէ կրօնական չատ մը միջադէպներ եւ հաստատութիւններ ոտնձգութիւն ըրած են գիտութեան հանդէպ։ Սակայն եւ այնպէս ընդհանուր ազգայ պատմութիւնը ուսումնասիրող անձ մը չկրնար ուրանալ թէ նոյն իսկ միջին դարու այդ խաւար ատեններն ալ, երբ եկեղեցիներ կը հակառակէին ամբողջ քաղաքակրթութեան, անոնք վանքերու մէջ գիտութիւնը իր նոր կաղապարի ձեւերուն տակ կը ձուլուէր վանականներու ձեռքի եւ մտքի տակ։ Տխմարութիւն է ուրանալ թէ այդ կրօնական դասակարգին յարուցած արգելքներն էին որ աւելի ուժ տուին գիտութեան բողբոջելուն։

Մեր չրջանակին, որ հետեւող մը եղած է Ամերիկեան եւ Եւրոպական դրութիւններու, գիտութեան եւ դաստիարակութեան ներկայացուցիչները, դաստատուներ ու դաստիարակուհիներ, կամայ եւ ակամայ մեծ դեր մը ստանձնած են մեր եկեղեցիներու հանդէպ։ Բողոքական համայնքին մէջ պաշտօնավարող այս դասակարգի անձինք ազատ չեն պատասխանատուութենէ։ Աւելի կը ծանրանայ այս խնդիր, երբ մեր եկեղեցիներ դաստատուն կամ վարժուհին գործակից կը նկատեն կրօնական պաշտօնէին, ու արդէն գործնականին մէջ ալ այնպէս է։

Դաստատու մը իր դերը կը խաղայ եկեղեցւոյ մը մէջ, կամ ուղղակի եւ կամ անուղղակի կերպերով։ Անուղղակի կերպով կ'ընէ իր գործը դպրոցի մէջ։ Արդէն բացայայտ ճշմարտութիւն մ'է որ մեր դպրոցներու մէջ կրօնական կամ Սուրբ Գրոց դասեր կ'աւանդուին։ Թիրաւ այս առջի կէտ բերկրառիթ պարագայ մ'է, բայց այդ դասաւանդողներու համար սա կարեւոր եւ փափուկ խնդիրը կայ։ Եթէ դաստատուն իր ըսածներուն հաւատացող եւ հմուտ չէ, ուշ կամ կանուխ տղաքներու արթուն եւ սուր մտքերը երեւան պիտի հանեն այդ գաղտնիք, ու տարակուսանքի սոսկալի վիհը պիտի բացուի աշակերտներու մտքին մէջ։ Երկրորդ կէտն է դաստատուին անձնական ազդեցութիւնը։ Նոյն իսկ ուսման էն տեղեակ ուսուցիչներ եւ ուսուցչուհիներ, որոնք քալ գիտեն աշակերտները իրենց չրթներէն կախ թողուլ, եթէ կարող չեն անձնական, բարոյական եւ օրինական ազդեցութիւն մը ձգել, ի զուր է իրենց աշխատութիւն եւ ապարդիւն են իրենց չանքեր։ Աշակերտներու մէջ այս համոզումը ստեղծելու համար պէտք

է հաստատ եւ բարոյականութեամբ լեցուն նկարագրի տէր ըլլալ։ Տղաք պարապ տեղը մէկու մը չեն հնազանդիր։ Կա՛մ վախէ դրդեալ պիտի ընեն (որ աւելի կը դառնացնէ եւ կը խստացնէ տղուն սիրտը), կա՛մ յարգանքէ, ակնածութենէ ու սէրէ մղեալ։ Այս բան այն ատեն կ'ըլլայ, երբ տղան դաստուին կեանքը կարդալով կը համոզուի թէ արժանի է ատոր, ու ասոր չիտակ գործածութեան մէջ մեր եկեղեցիներ դպրոցներէ ո՛րչափ չահ եւ օգուտ պիտի քաղեն։ Հատ իս ընտ վստահելի չէ, նոյն իսկ մեզք է անմեղ պզտիկներ դրկել այնպիսի վայրեր, ուր կրօնական դասեր եւ զայն աւանդողներ բարոյական նկարագրի մը հզօր ազդեցութիւն մը չեն ձգեր իրենց չուրջ գտնուող պզտիկներուն վրայ։

Դաստուի մը երկրորդ եւ գլխաւոր դերն է ուղղակի յարաբերութիւնը եկեղեցւոյն հետ։ Այս կէտ մեր Բողոք. եկեղեցիներուն մէջ կարեւոր տեղ մը կը գրաւէ։ Մենք յաճախ լսած, կարդացած եւ աչքով տեսած ենք եկեղեցւոյ պաշտօնէին եւ դաստուին միջեւ ծագած վէճեր եւ երկպառակութիւններ, որոնց համար առաջողը միշտ եկեղեցին եղած է։ Զենք ըսեր թէ յանցանքը միշտ դաստուներուն է, քանզի չատ տեղեր օրինակներ կը ցուցնեն թէ պաշտօնեան է պատճառը կա՛մ չատ տգէտ, կա՛մ նախանձոտ մը ըլլալով։ Սակայն քիչ չեն այն տեղեր, ուր դաստուներ սիրած են ցանել երկպառակութեան սերմ եկեղեցիներուն մէջ, ու բաժնած անոնց ուժը, ծաղրելով, այպանելով եւ կամ քննադատելով պաշտօնեան։ Ուրեմն առաջին կէտը հոս է, պէտք է որ պաշտօնեայ եւ դաստուս համերաշխ եւ իրարու օգնական ըլլան։ Երկրորդ, գրեթէ սովորական պարագայ մ'է որ դաստուս մը կիրակնօրեայ դաս աւանդէ։ Երրորդ, դաստուն պարտի կատարեալ սորվեցնող մը ըլլալ ժողովուրդին։ Միթքս լաւ հասկցնելու համար կ'ուզեմ չատ պարզ խօսիլ։ Մեր եկեղեցիներուս ներկայ վիճակը կը մատնանշէ թէ հետաքրքիր մարդեր չատ կան, եւ դժուար է գտնել կրօնական հինցած եւ մքլոտած գաղափարներով օրօրել։ Լոյս եւ համոզում կը պահանջեն անոնք, եւ ան ալ տրամաբանօրէն բացատրուած։ Եթէ իրենք այսքան չհնդրեն ալ, արդէն ժամանակը հասած է ու վաղ կամ անագան կրօնական գաղափարներ պիտի մտնան մեր համայնքին մէջ, եւ թէպէտ այս կէտ ծանր պատասխանատուութիւն մը կը դնէ քարոզչի մը, կամ երէցի մը պարտականին, բայց եւ այնպէս ինձ կուգայ թէ դաստուն ալ այս մասին պաշտօնեաներուս հասարար, եթէ ոչ աւելի, պատասխանատուութիւն ունի։ Ուրեմն պէտք է խոհեմութիւնը եւ հեռատեսութիւնը ձեռք առած կրթել ժողովուրդին երիտասարդ մասը որոշեալ ժամանակներու մէջ, անոնց մեկնութեանց դասեր աւանդելով, լսարանները հաստատելով, առանձին խօսակցելով, ու եթէ այս կերպերու մէջ դաստուս մը հալածուի ալ, թող ուրախ ըլլայ, քանզի գիտէ թէ իր պարտականութիւնը կատարած է։ Չորրորդ կէտ մ'ալ արժանապատուութեան խնդիրն է, զոր ընդհանրապէս մեր եկեղեցիներ կորսնցուցած են։ Ինչ խղճալի է տեսնալ հարիւրաւոր անձեր, որոնք կարծես ոչխարներու պէս մէկէ մը կը քաշուին կամ կը քշուին։ Ասոր յանցանքը մեր պաշտօնական մարմնին քով եղած է։ Մենք անձամբ տեսած ենք այնպիսի տեղեր, ուր եկեղեցիին եւ դպրոցին հոգաբարձուն, թաղականը, առենապետը, առենադպիրը, վերջապէս խորհուրդ եւ ընդդ միայն քարոզիչը եւ վարժապետն են։ Երբեմն ալ աւելի ցաւալի է ըսել թէ ասոնցմէ միայն մէկն է։ Եւ մենք պաշտօնեաներս ինչ իրաւունք ունինք այսպիսի ժողովուրդէ հոգեւոր բան մը պահանջել կամ ակնկալել։ Հինգերորդ, դաստուն դեր ունի բեմի վրայ եւ աղօթաժողովներու կամ կիրակնօրեայ դասերու դիտողութիւններու մէջ։ Սա պարագաներու տակ պէտք է լաւ տեղեակ ըլլալ Սուրբ Գրքի եւ ժողովրդեան վիճակին։ Ու էն կարեւորը ըլլալով հաւատքի մարդ ըլլալու է, որով ժողովուրդին վստահութիւնը չահած ըլլայ։ Նա մանաւանդ այս բան նկատի առնուելու է այն տեղեր, ուր դաստուն ատիպուած է քարոզչական եւ դաստուական պաշտօնը միատեղ վարել։ Վեցերորդ, դաստուն դեր ունի պաշտօնական մարմիններու անդամ ընտրուելով։ Անխուսափելի է այս մեր եկեղեցիներու ատուար մէկ մասին համար, քանի որ պէտքին բաւելու չափ ուսեալ մարդեր կը պակսին։ Ուրեմն կրկին մեր աչքին առջեւն կը պատկերանայ սա խնդիրը թէ դաստուի մը դերը ինչ մեծ է մեր եկեղեցիներուն մէջ, եւ ինչպիսի՛ կարող անձեր պէտք է ընտրուին այս պաշտօնին։

Թոգատ

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ Ա. ԳԱՒԹՕԶԵԱՆ

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՑ ԴՊՐՈՑԸ ՄԵՐ ՄԷՋ

Քրիստոնէական կրօնը սորվեցնելու տարբեր ձեւեր կան, ինչպէս եկեղեցին իր բեմովը, դպրոցը իր կրօնական դասերով, երիտասարդներ իրենց ընկերակցութիւններով։ Ասոնցմէ զատ մուտ գտան կիրակնօրեայ դպրոցները որ սակայն Քրիստոսի օ-

րով կայինն, բայց յաճախ անտես եղած էին։ Այս օրհնեալ դրութիւնն ալ աճելով տարածեց իր օրհնեալ թեւերը անուսի եւ ուսեալի, դպրոցականի եւ ոչ դպրոցականի, մեծի եւ պզտիկի վրայ եւ անպատմելի ու աննկարագրելի բարութիւն սփռեց ուր որ հասաւ։ Ուրախ ենք ըսել թէ մեր մէջ ալ սոյն գործը մուտ գտած է վերջին տարիներուս մէջ թէպէտ ցանցառ թուով, բայց անչուշտ օգտակար ութիւնը վայելած ենք ու պիտի վայելենք։ Բուն մեր փորձառութենէն կրնանք գատել զայս ու հաւատալ թէ ապագային աւելի յաջող դիրք մը պիտի բռնէ մեր ժողովրդին մէջ եւ արդէն իսկ սկսած է ինչ ինչ տեղեր։

Քանի որ այսչափ կարեւոր կը սեպենք այս գործը, նախ առնենք անոր մատակարարները։ Սորվեցնող մը մեծ դեր ունի ուսէ ճիւղի մէջ, եւ եթէ ան իր մասնաճիւղին տէր չըլլայ մտքով, հոգւով ու նկարագրով, յաջողութիւն չսպասուիր։ Ուրեմն կիրակնօրեայ դպրոցի դաստատու մը պէտք է ըլլայ քաջ տեղեակ Աստուածաշունչի ճշմարտութեանց։ Սորվեցնելէ առաջ պէտք է ինք սորվի իր դասը մանրամասնօրէն, որպէս զի կարող ըլլայ իրեն ուղղուած ամէն հարցման համաոտ պատասխանել։

Երկրորդ՝ պէտք է լաւ կառավարող ըլլալ։ Անկանոն դպրոց մը կատարեալ Բաբելոն մ'է։ Որովհետեւ մեր աշակերտներ միայն մէկ դասակարգէ չեն՝ այլ խառն, աւելի ճարտար ու կառավարելու կարող անձեր կը պահանջուին այս գործին համար։

Ուշադրութեան արժանի երրորդ կէտը կրնանք սորվողները համարիլ։ Մեր մէջ մեծեր ու պզտիկներ գրեթէ հաւասար դիրք մը կը բռնեն այս դպրոցին մէջ։ Մեծերու դաս աւանդելը ինձ կը թուի թէ ամենադժուար ու ծանր խնդիրներէն է, զի մեր առջեւ կը ներկայանայ երկու դասակարգ, մին ուսեալ եւ ըստ բաւականի զարգացած, իսկ միւսն աւելորդապաշտ ու տգէտ եւ ամենափոքր բանէ գայթակղող։ Շատ աւելի դիւրին պիտի ըլլար դաստատուին զատել այս երկու դասակարգերը ու այնպէս դասախօսել։ Իսկ եթէ անկարելի է այս բաժանումը, գործը դարձեալ դաստատուին վրայ կը ծանրանայ։ Ստիպուած է զոհացում տալ հետաքրքիր մտքերու այնպիսի խոհեմ պատասխաններով եւ ոճերով որ անոնք ըմբռնեն ճշմարտութիւնը ու միւս կողմը չգայթակղի։

Գալով չորրորդ կէտի մը, մոռնալու չենք թէ պզտիկներ կան դպրոցին մէջ եւ թէ այս դպրոցը մասամբ աւելի անոնց կը պատկանի քան ուսէ ուրիշ դասակարգի, եւ ուստի կ'արժէ աւելի ժամանակ ու զօրութիւն տալ սոսկ սորվեցնելու կերպին։ Այս պզտիկներ կը բաժնուին երկու մասի. դպրոցի պզտիկներ ու փողոցի պզտիկներ։ Աւելի աղէկ է որ այս երկու կարգին զատ դասախօսուի։ Նախ, եթէ հնար է, սոսկ դաստատուն չաբթուան մէջ սորվեցուցած ճշմարտութիւնները կիրակնօրեայ դասին համապատասխան ընելու է։ Սոսկ համար դասը աւելի ուշագրաւ ընելու է եւ այս կ'ըլլայ խոշոր պատկերներ գործածելով։ Ամէն չաբթի մոռցուելու չէ պատիւներուս քաչխումը, եւ նորը տրուելէ առաջ պէտք է պահանջել անցեալին պարունակութիւնը եւ ամիսը անգամ մը պէտք է քաջալերել մանր պատկերներով, եթէ սորված պատիւները կը յիշեն։ Սխալ է նախ ամբողջ ժամանակը ճառախօսութիւն ընել, այլ պէտք է հարցումներով զբաղեցնել անոնց միտքը ու յաճախ դասին յարմար ու կարճ պատմութիւններ օգտակար են։

Փողոցի մէջ թափառող տղաք, թէեւ վերջին դասակարգը սեպեցինք, սակայն մեր մտքին մէջ առաջին տեղը բռնելու են, եւ եթէ դաստատու մը կ'զգայ թէ ունի անոնց սորվեցնելու ձիրքը, ինքզինք նուիրելու է այդ գործին, զի կիրակնօրեայ դպրոցի նախածնողքներ սոսկ խեղճուկրակ վիճակէն դրդեալ գործի սկսեցին ու պէտք է նոյն զգացումը չարունակել։

Սբ. Գրոց պատմութիւններ ուշագրաւ կերպով պատմուելու են, որպէս զի ուշադրութիւն գրաւեն, սակայն առանց ճշմարտութիւնները պակսեցնելու կամ աւելցնելու որ տղայք, նոյն պատմութիւնը ուրիշներէ տարբեր ձեւով լսելով, գան կամ սխալ գաղափար չկազմեն դաստատուին վրայ։ Տղայք հասկնալու են թէ դաստատուն կը սիրէ, կը համակրի ու կարեւորութիւն կու տայ իրենց, եւ եթէ դաստատուն իրապէս ունի այս բան, տղայք չուտ պիտի հասկնան, զի չատեր իրենց տան մէջ ու բուն իրենց ծնողացմէ լքուած են։ Դաստատու մը, երբ այսպէս կ'ընէ, չուտ պիտի տեսնէ թէ իր աշակերտներ կը սիրեն այս դասը ու դաստատուն, նա մանաւանդ կը փափաքին որ ժամանակը չուտ դայ։ Դժուար է այս տղոց հասկցնել թէ Աստուած կը սիրէ զիրենք ու անտես չէ ըրած։ Բայց երբ հաւատալ կ'սկսին թէ դաստատուն իրապէս կը սիրէ զանոնք, այն ատեն չուտ կը համոզուին թէ դաստատուն ալ Աստուծոյ սէրէն դրդեալ կը սիրէ զիրենք եւ ուստի ատոյգ է թէ Աստուած կը սիրէ զիրենք ու այսպէսով պիտի աշխատին աւելի սորվիլ իրենց նման խեղճ ու լքեալ հոգիները սիրոյն վրայով։

Դաստառուն պէտք է համբերութեամբ ունկնդրէ անոնց աղայական հարցումներուն ու առասպելական պատմութիւններուն ու վերջը քաղցրութեամբ ու փափկութեամբ չակէ անոնց սխալները. այսպէսով լաւ պիտի հասկնայ անոնց ի'նչ տեսակ դեղի ու դարմանի կարօտ ըլլալը։ Ինչպէս դպրոցական պզտիկներու համար ըսինք, նոյնպէս անոնց համար ալ կ'ըսենք թէ խոշոր կիրակնօրեայ պատկերը անհրաժեշտ է, նմանապէս մանրը ու պատիւները, եւ ներկայ եղողները քաջալերելու համար պէտք է փոքր բան մը տալ, կամ ըսել այնպիսի կերպով մը որ բացակայ եղողներն ալ փափաքին միշտ ներկայ գտնուիլ առանց վշտանալու։ Երկի դասեր անհրաժեշտ են այս տղոց համար, քանի որ իրենց միակ դպրոցը այս է։ Զանոնք գրաւելու ուրիշ մէկ կերպն ալ տարին անգամ մը հացկերոյթ տալ է անոնց կամ Շնորհի առթիւ չարքարեղէն ցրուել։ Թէեւ պիտի տեսնուի թէ այս ժամանակ աչակերտաց թիւը պիտի աւելնայ, բայց հոգ չէ։

Աւելի կարեւոր է երբեմն այցելութիւններ տալ զի այսպէսով թէ' աչակերտ թէ' դաստառ պիտի քաջալերուին։ Աչակերտը պիտի քաջալերուի, զի իր դաստառն իր տունը եկած է. դաստառն իր աշխատութեանց արդիւնքը տեսնելով պիտի քաջալերուի։

Թոզատ

ՊԱՏՐԱՍ Ե. ԳԱՐԹՕՉԵԱՆ

ՀՈԳԵՒՈՐ ԵՒ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

ՏԱՐԵԳԼԽԻ ՄԻԱԲԱՆԱԿԱՆ ԱՂՕԹՔԻ ԵՕԹՆԵԱԿ

(ՅՈՒՆՎ. 1—7, 1905)

Սիրեցեալ եղբայրներ,

Շնորհք եւ խաղաղութիւն եւ Տէր Յիսուս Քրիստոսի ներկայութեան եւ սիրոյն ճոխ փոխառութիւնը ձեզի հետ։ Մենք, թէպէտ անլսատուած հեռաւորութեամբ եւ յարանուանական տարբերութիւններով, եւ սակայն մի Քրիստոսով եւ Աստուծոյ մօտաւորութեամբ, հաւատակից Ազատարարին հաւատքին միջոցաւ, կը հրաւիրենք ձեզ, յառաջիկայ տարուան համար, Շնորհաց Աթոռին մերձենալ մեզի հետ չարաթի մը եռանդուն եւ սրտագին իննդրուածներ մատուցանելու։ Սիրտերու աղօթքով միացումն է նաեւ հոգւով միացում իրարու հետ։ Եւ աղօթքի այսպիսի չարաթի մը մէջ ամբողջ Քրիստոնէութեան միաբանութիւնը Աստուծոյ առջեւ բոլոր ճշմարիտ հաւատացեալներուն մի ըլլալուն օրհնեալ մէկ նշանն է։ Աւետարանական Միութեան նպատակը, յորմէհետէ հաստատուեցաւ անիկա յիսուն տարի առաջ, եղած է զարգացնել եւ յայտնել այս միութիւնը։

ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ ՀԵՓՈՒՆԵՑԻ ՆԻՒԵՐԸ

Կիրակի, Յունուար 1, 1905։ ՓԱՐՈՁՆԵՐ։ Մաղ. Կէ., Մաղ. Ղէ. 11; Ես. ԺԱ. 5, Ես. ԽԲ. 1, Յովհ. Ժէ. 20, 21, Եփես. Բ. 19–22, Ա Պետ. Ե. 7, Ա Յովհ. Դ. 7, Յայտ. ԻԲ. 20։

Երկուշաբթի, Յունուար 2։ ՕՐՀՆԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՂՕԹՔ ԱՅՆ «ՄԷԿ ՄԱՐՄԻՆԻՆ ՀԱՄԱՐ ՈՐՈՒՆ ԳԼՈՒԽՆ Է ՔՐԻՍՏՈՍ»։

Օրհնաբանութիւն Քրիստոնեայ եղբայրակցութեան զօրաւոր զգացման համար, որ ապացուցուած եւ վայելուած է, շատ երկիրներու մէջ Աւետ. Միութեան յաւելուածական բազմաթիւ ճիւղերուն համար, որոնք մօտերս կազմակերպուեցան եւ որոնք կ'ուրախանան վասն զի անդամ են բոլոր երկիրներուն եւ կղզիներուն մէջ գտնուած եղբայրներուն հետ։ Աղօթքի աւելի լայն հոգիին համար որ կայ, եւ այն ճշմարիտ համակրանքին համար որ կը զգացուի եւ կ'արտայայտուի Հաւատքի ընտանիքին փորձուած անդամներուն համար։

Խոսովանութիւն մեր ցաւալի բաժանումներուն, հոգեւոր իմացողութեան եւ Տէրոջը փաստին անձնուիրութեան մասին թերացման, երկրին եւ արտասահմանի մէջ, հոգեւոր հպարտութեան, նկեղեցւոյ մէջ ցրտութեան եւ աշխարհասիրութեան, եւ Յիսուքին քարոզութեան ճոխ եւ որոշ չըլլալուն։

Աղօթք, որպէս զի բոլոր քարոզիչները, հովիւները, միսիոնարները, աւետարանիչները եւ գործողները ըլլան Աստուծոյ Յիսուքին հաւատարիմ ու նախանձաւոր քարոզիչներ, որպէս զի Յաչելով Քրիստոսը անոնց միակ մեծ նիւթը ըլլայ, եւ որպէս զի կարող ըլլան ընդունելի ընծայել Աւետարանը Քրիստոսանման կեանքով եւ կենցաղով։ Գոր. ԻԶ., Ա Կոր. Դ. 4–6, Եփես. Դ. 13, Յայտ. ԻԱ. 3։

Երէքշաբթի, Յունուար 3։ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐ ԵՒ ԱՆՈՆՑ ՊԵՏԵՐԸ։

Աղօթք, որպէս զի Տէրը ազդերուն փափաք ներշնչէ խաղաղութեան։ Որպէս զի բոլոր իշխանութիւնները զգան պատերազմին ահաւոր պատասխանատուութիւնը, եւ որպէս զի ամէն երկրի ժողովուրդներ ցուցնեն հանդարտութեան եւ գոհունակութեան ոգի։ Որպէս զի ամէն երկիրներէ վտարուին մոլեռանդութիւնը, ցեղային հակառակութիւնը եւ Տէր Յիսուս Քրիստոսի Աւետարանին եւ Աստուծոյ Յիսուքին սերմանման դէմ ընդդիմութիւնը, որպէս զի սիրոյ եւ փոխադարձ կրօ-

նական ներողամտութեան ոգի մը ցուցուի, եւ որպէս զի հալածանքը չարդիւնէ կրօնական աղատութիւնը։ Որպէս զի Ափրիկէի եւ Ովկիանիոյ խաւար կողմերը օրհնուին լուսով, աստուածամաւխ եւ արդարութիւն գործող վարիչներով։ Աղօթք Թիպէթի եւ երկար ժամանակներէ հետէ միսիոնարական աշխատութիւններու առջեւ փակ մնացած ուրիշ երկիրներու համար, եւ այն երկիրներուն համար որոնք այժմ պատերազմի թատր եղած են։ Բ Թագ. ԻԹ. 3, Ծոր. ԼԴ. 29, Սաղ. ՁՒ. 3, Առակ. ԺԴ. 34, Ա Տիմ. Բ. 2։

Չորեքշաբթի, Յունուար 4։ ՄԵՐ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐԸ։

Աղօթք, որպէս զի մեր վատահութիւնը մշտնջենաւոր ըլլայ Աստուծոյ վրայ, եւ որպէս զի աճի մեր սէրը անոր Յօսքին, անոր Օրուան, անոր Կանոններուն եւ Օրէնքին հանդէպ։ Որպէս զի կենդանի աստուածպաշտութիւնը ճշմարտապէս վերակենդանանայ, որպէս զի մոլորութեան ծաւալումը կասեցուի, եւ որպէս զի ամէն եկեղեցիներու մէջ հաւատարիմ անձինք հրատարակեն Աստուծոյ ամբողջ կամքը։ Որպէս զի այս հոգեւոր օրհնութիւնը հասնի մեր բոլոր եկեղեցիներուն, մեծ թէ փոքր, այնպէս որ մինչեւ իսկ հաւատացեալոց ամենէն փոքր խումբը ուրախ ըլլայ անոր մասնակից ըլլալով։ Որպէս զի գործի մարդիկ եւ վաճառականներ պատուեն Տէրը իրենց բոլոր գործառնութիւններուն մէջ, եւ այս նկատմամբ ճանչնան իրենց պատասխանատուութիւնն առ Աստուած եւ աշխարհ։ Որպէս զի Աստուծոյ գործը ամէն դասակարգերու մէջ չատ ընդարձակի եւ մնք յարաժամ պատճառ ունենանք օրհնաբանութեան։ Որպէս զի արքեցութիւնը եւ անմաքրութիւնը չապականեն մեր երկիրը եւ ուրիշ երկիրներ։ Սաղ. ԺԸ. 19, Սաղ. ՃԻԷ. 1, Գաղ. Բ. 8–12, Կող. Բ. 9–17, Բ Տիմ. Դ. 1—5։

Հինգշաբթի, Յունուար 5։ ԸՆՏԱՆԻՔՆԵՐ, ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ԴԵՐԱՏԻՆԵՐ։

Աղօթք բոլոր Համալսարաններուն եւ դոլէճներուն համար, որպէս զի անոնց տնօրէնները եւ բոլոր ուսուցիչները պատկառ կենան Աստուծոյ Սուրբ Յօսքին, որպէս զի յարգանքով գործածեն զայն, եւ խնամով զգուշանան դեռահասներուն հաւատքը խախտելէ։ Որպէս զի արական եւ իգական սեռերուն համար բացուած մարդասիրական Հաստատութիւնները եւ Տուները լուսոյ, սիրոյ եւ ճշմարտութեան կեդրոններ ըլլան, եւ որպէս զի չատեր անոնցմէ կեանքի լուրջ պարտականութիւններուն ձեռնարկեն, Աստուծոյ երկիւղն ու սէրը ունենալով իրենց սիրտերուն մէջ։ Որպէս զի առանին կեանքը միշտ մաքուր ըլլայ, որպէս զի ամէն երկրի կիներ գրաւեն իրենց արժանաւոր դիրքը, եւ որպէս զի այս երկրին եւ բոլոր երկիրներուն այր եւ կին մարդիկ ազատ կացուցուին ընկերային վտանգներէ։ Որպէս զի մեր երկրի երիտասարդները եւ ամէն դասակարգէ անձինք զերծ ըլլան արբեցութենէ եւ ուրիշ մոլութիւններէ։ Որպէս զի ծնողներ Աստուածային Շնորհքն ու Իմաստութիւնը փնտռեն իրենց զաւակներուն կրթութեան գործին մէջ։ Որպէս զի բոլոր կիրակնօրեայ եւ ցերեկեայ դպրոցները այնպիսի ուսուցիչներ ունենան, որոնք սորվեցնեն իրրեւ Աստուծոյ աչքին առջեւ։ Որպէս զի նախապաշարումը չնչուի ամէն երկիրներու մէջէ։ Ծն. ԺԸ. 19, Սաղ. ԺԲ. 6, Սաղ. ԺԹ. 7, Սաղ. ՃԺԹ. 9, Ես. Խ. 3, Երր. Բ. 1։

Ուրբաթ, Յունուար 6։ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ԿՂԵՐԸ։

Աղօթք, որպէս զի Աստուած քարոզչութեան սրբազան պաշտօնին կանչէ կարող անձեր, այնչափ թուով որ լեցուի ամէն մէկ պարապ բեմ, եւ որպէս զի, ուր որ կայ բաց դուռ մը Աւետարանին հրատարակութեանն համար, հոն մանելու պատրաստ մէկը գտնուի։ Որպէս զի Աստուած քարոզչական պաշտօն վարող ամէն անձի, ծեր կամ երիտասարդ, պարգեւէ իրենց սրբազան կոչումին բոլորովին նուիրուելու հոգին, սիրով լեցնելով զանոնք իրենց ընկերներուն հոգիներուն հանդէպ։ Որպէս զի պարգեւէ անոնց իրենց տկարութեան զգացումովը հանդերձ վստահութիւն Սուրբ Հոգւոյն զօրութեան վրայ եւ Անոր իրենց միջոցով գործելու յօժարութեանը վրայ հոգիներու փրկութեան համար։ Որպէս զի հաւատարիմ մնան սուրբերուն յանձնուած ճշմարտութեան, եւ չմոլորին ոչ–ողջամիտ վարդապետութիւններով։ Որպէս զի անոնց ամէնուն այս տարի չնորհէ հոգեւոր հունձ քաղելու ցնծութիւնը։ Եզեկ. ԼԴ. 1–16, ԼԴ. 1–14։

Շաբաթ, Յունուար 7։ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։

Աղօթք, որպէս զի Աստուած պարգեւէ չարունական աղօթքի Հոգի ամբողջ տարուան մէջ Արտասահմանի Առաքելութիւններու համար եւ բոլոր անոնց համար որոնք կռապաշտ երկիրներ գացած են։ Որպէս զի հոգեւոր գործին յաջողութեան առջեւ ելլող ամէն արգելք վերցուի։ Որպէս զի ամէն երկիրներու մէջ Քրիստոսի եկեղեցին ունենայ ճշմարիտ աւետարանչական ոգի, եւ որպէս զի բոլոր Միսիոնարական, Աստուածաշնչի եւ նման ընկերութիւնները յարաճուն նպաստ

ընդունին։ Որպէս զի Աստուծոյ Յօսքը փառաւորուի Հոգւոյն Սրբոյ իմաստութեամբ եւ զօրութեամբ քարոզուելով եւ ուսուցուելով։ Որպէս զի ամէն ձեւով մոլորութիւն տեղի տայ Աւետարանին տարածման առջեւ։ Որպէս զի պատերազմի ահռելի պատուհասն զգացող երկիրները ընդունին մասնաւոր օրհնութիւն։ Որպէս զի անոնց վէրքերը ապաքինին, եւ որպէս զի այդ երկիրներուն մէջ կենաց Յօսքին բաշխումը ամէն տեղ Աստուծմէ ըլլայ։ Որպէս զի աւելի թուով աշխատաւորներ, Աստուծմէ կոչուած եւ սպառազինուած, մտնեն Այգիին մէջ, եւ «օրուան ծանրութիւնը եւ տաքութիւնը կրողներ» յիշուին Աստուծմէ եւ ցուցընեն օրհնութեան առատ ապացոյցներ։ Որպէս զի անոնք յուսալից եւ եռանդուն պահուին, եւ լեցուն՝ իմաստութեամբ եւ խրախոյսով։ Որպէս զի Հնդկաստանի եւ ուրիշ երկիրներու մէջ ուր չատեր հետամուտ են Ճշմարտութեան, Աստուծոյ Սուրբ Հոգւոյն լուսաւորիչ Շնորհքը տրուի, որպէս զի անոնք ընդունին «Աստուծոյ Պարգեւը,» եւ չվախնան Քրիստոսը խոստովանելէ, թէպէտ մինչեւ իսկ տառապանք եւ հալածանք ըլլայ հետեւանքը։ Որպէս զի կարելի ըլլայ հասնիլ Հնդկաստանի, Չինաստանի եւ Ճափոնի բարձրագոյն եւ աւելի ազդեցիկ դասակարգերուն։ Գ Թագ. Ը. 43, Ես. Զ. 8, Ես. Խ. 28–31, Դան. ԺԲ. 3, Եփես. Զ. 18–20։

ԽՈՆԱՐՀՈՒԹԻՒՆ ՍՐԲՈՒԹԵԱՆ ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԻՒՆԸ ԺԱ.

Յանաքհոպլէն և Եբլանկոպլէն

«Մեծ յօժարութիւնով աւելի իմ տկարութիւններուս վրայ պիտի պարծենամ, որ Քրիստոսի զօրութիւնն իմ վրաս հանգչի։ Ասոր համար հաւներ եմ ես տկարութիւններու, նախատինքներու, տառապանքներու, հալածանքներու եւ նեղութիւններու, Քրիստոսի համար։ Զի երբ կը տկարանամ, ան ատենը զօրաւոր եմ։» Բ Կոր. ԺԲ. 9, 10։

Զի մի գուցէ հպարտանար Պօղոս իրեն եղած չատ յայտնութիւններուն պատճառով, մարմնի խայթոց մը տրուեցաւ անոր, զայն խոնարհ պահելու համար։ Անոր առաջին փափաքն էր որ վերցուէր խայթոցն իրմէ, որուն համար երեք անգամ աղաչեց Տէրոջը։ Պատասխանուեցաւ թէ այն փորձն օրհնութիւն մ'էր իրեն, թէ անոր չատ բերած տկարութիւնով եւ խոնարհացումով աւելի աղէկ պիտի յայտնուէր Տէրոջը չնորհքն եւ զօրութիւնն իր վրայ։ Ասով Պօղոս, նեղութեան ոեւէ փորձի յարաբերութեամբ, անմիջապէս նոր վիճակի մը մէջ մտաւ։ — ա՛յ, փոխանակ միայն հանդուրժելու անոնց, «մեծ յօժարութիւնով» կը պարծենար անոնց վրայ։ փոխանակ խնդրելու ազատուիլ անոնցմէ, կը հասնէր անոնց։ Ա՛լ սորվեցաւ թէ խոնարհացումին տեղը՝ տեղն է օրհնութեան, զօրութեան եւ ուրախութեան։

Ամէն Քրիստոնեայ, խոնարհութեան համար իր հետամտութեան մէջօրէն, անչուշտ կ'անցնի այս երկու վիճակներէն։ Նախ կը վախնայ, կը փախչի եւ կ'ուզէ ազատուիլ բոլոր այն բաներէն որք կրնան խոնարհեցնել զինքը։ Տակաւին սորված չէ խոնարհութիւնը փնտռել ամէն գնով։ Յանդարտ ըլլալու հրամանն ընդուներ է, եւ կ'ուզէ հնազանդիլ անոր, բայց միայն հասկնալու համար թէ ի՛նչպէս անյաղող կ'ելլէ։ կ'աղօթէ խոնարհութեան համար, եւ երբեմն չատ եռանդեամբ։ բայց իր արդէն ծածուկ տեղին մէջ ան յաւէտ կը խնդրէ, եթէ ոչ չրթամբ՝ զէթ փափաքով, ազատուիլ բոլոր այն բաներէն որք խոնարհ պիտի ընեն զինքը։ Տակաւին չէ սիրահարած Աստուծոյ Գառնուկին գեղեցկութիւնը եւ երկնից բերկրութիւնը եղող խոնարհութեան, անանկ որ զայն ստանալու համար ծախէ ամէն բան։ Ասոր հետամտած եւ ասոր համար աղօթած ատեն դեռ կը կրէ ծանրութեան եւ բռնութեան զգացում մը։ Ինքզինքը խոնարհեցնելը՝ էականապէս խոնարհ եղող կեանքի մը եւ բնութեան մը ինքնաբերական արտայայտութիւնը չէ եղած տակաւին։ Սա դեռ չէ եղած իր ցնծութիւնը եւ միակ բերկրութիւնը։ Դեռ չկրնար ըսել, «մեծ յօժարութեամբ կը պարծենամ տկարութեանս վրայ, եւ կը հաւնիմ զիս խոնարհեցնող ամէն բանի։»

Բայց կրնա՞նք յուսալ թէ պիտի հասնինք այն վիճակին որուն մէջ այսպէս ըլլայ պարագան։ Անտարակոյս։ Եւ ի՞նչ է այն որ հոս կը հասցնէ զմեզ։ Այն՝ որ հոս հասցուց Պօղոսը — Տէր Յիսուսի Ջկնորդ Յայտնութիւնը։ Ոչինչ՝ միայն Աստուծոյ ներկայութիւնը կրնայ յայտնել եւ վանել անձը։ Աւելի յստակ տեսութիւն մը տրուելու էր Պօղոսի սա խորունկ ճշմարտութեան նկատմամբ թէ Յիսուսի ներկայութիւնը պիտի վտարէ մեր անձերուն մէջ ոեւէ բան վնասելու ամէն փափաք, եւ պիտի բերկրեցնէ զմեզ ամէն խոնարհացումով որ կը պատրաստէ զմեզ Անոր աւելի կատարեալ յայտնութեան համար։ Յիսուսի ներկայութեան եւ խոնարհութեան փորձառութիւնով մեր խոնարհացումները կ'առաջնորդեն մեզի ընտրել խոնարհութիւնը իբր մեր ամէնէն բարձր օրհնութիւնը։ — Արդ, չանք ընենք եւ սորվինք Պօղոսի կեանքին մեզի սորվեցուցած դասերը։

Կրնայ ըլլալ որ ունինք յառաջացած Քրիստոնեաներ, նշանաւոր վարդապետներ, երկնային փորձառութիւններով օժտուած մարդիկ, որք սակայն տակաւին աղէկ մը սորված չեն կատարեալ խոնարհութեան դասը, իրենց տկարութիւններուն վրայ յաժարութեամբ պարծենալը։ Զայս կը տեսնենք Պօղոսի մէջ։ Ինքզինքը բարձրացնելու վտանգը չատ կը մտենար անոր։ Դեռ չէր գիտեր կատարելապէս թէ ի՛նչ էր ոչինչ ըլլալը — մեռնիլը՝ որ Քրիստոս միայն քնակի իրեն մէջ, — եւ զինքը խոնարհեցնող ամէն բանի հանդիլը։ Անանկ կ'երեւի որպէս թէ անոր սորվելիք ամէնէն բարձր դասը սա էր — իր Տէրոջը հետ անձնուիրացման համակերպիլ կատարելապէս, երբ կարենար պարծենալ տկարութիւններու վրայ, որպէս զի Աստուած ըլլար ամէն բան։

Հաւատացեալի մը սորվելիք ամէնէն բարձր դասը խոնարհութիւնն է։ Ո՛հ թէ սրբութեան մէջ զարգանալու հետամուտ եղող ամէն Քրիստոնեայ աղէկ յիշէ զայս։ Կրնայ ըլլալ որ կայ ջերմ անձնուիրութիւն, ջերմեռանդ նախանձաւորութիւն, երկնային փորձառութիւն, եւ սակայն գուցէ այս ամէնուն հետ կայ հպէ չարգելուի Տէրոջ մասնաւոր միջամտութեամբը, նաեւ անգիտակ ինքնաբարձրացում մը։ Թող ուրեմն սորվինք սա դասը թէ ամէնէն քաջիլ սրբութիւնը ամէնէն խորունկ խոնարհութիւնն է։ Եւ գիտնանք որ այս չգար ինքնիրմէն, այլ միայն երբ մանաւանդ վերաբերութեան նիւթ մ'է մեր հաւատարիմ Տէրոջը եւ Անոր հաւատարիմ ծառային։

Թող մեր կեանքերուն նայինք այս փորձառութեան լոյսովը, եւ տեսնենք թէ արդեօք յաժարութիւնով կը պարծենանք տկարութիւններու մէջ, արդեօք Պօղոսի պէս մենք ալ կը հաւնի՞նք զրկանքներու, կարօտութիւններու եւ տառապանքներու։ Այո, հարցնենք մենք մեզի թէ արդեօք սորված ենք նկատել յանդիմանութիւն մը, արդա՞ր ըլլայ թէ անիրաւ, մեղադրանք մը, բարեկամէ՛ գայ թէ թշնամիէ, եւ այլոց մեզի պատճառած վշտասը, նեղութիւնը կամ դժուարութիւնը, ամէնէն աւելի իբր պատեհութիւն մը՝ ցուցնելու թէ ի՛նչպէս Քիստոս ամէն բան է մեզի համար, թէ ի՛նչպէս ոչինչ կը սեպենք բուն մեր հաճոյքը եւ պատիւը, եւ թէ ի՛նչպէս յիրաւի խոնարհութիւնն է բանը որուն կը հաւնինք։ Արդարեւ երանութիւն է, այո, երկնից խորունկ երջանկութիւնն է այնպէս մը ազատուիլ անձէն որ մեր վրայով ըսուած կամ մեզի եղած ամէն բան կորսուի եւ ընկղմի սա խորհուրդին մէջ թէ Քիստոս է ամէն բան։

Թող վստահինք Անոր որ հակեց Պօղոսի վրայ, թէ մեզ ալ հոգ պիտի տանի։ Պօղոս երկինքին մէջ լսած անպատմելի բաներէն աւելի պատուական եղող կրթութեան եւ հրահանգութեան պէտք ունէր, սորվելու համար թէ ի՛նչ է պարծենալ տկարութիւնով եւ խոնարհութիւնով։ Մենք ալ, ո՛հ, այնքան կարօտ ենք սորվելու։ Ան որ հոգաց զայն, զմեզ ալ պիտի հոգայ, եւ դպրոցը ուր կրթեց Քիստոս Պօղոսը՝ մեր ալ դպրոցն է։ Նախանձոտ, սիրալի խնամքով մը Ան կը հսկէ մեր վրայ «որ չըլլայ թէ հպարտանանք։» Երբ մենք Անոր կը յուսանք, ինք մեզի կը յայտնէ չարը եւ կ'ազատէ զմեզ անկէ։ Կը խոնարհեցնէ զմեզ փորձութեան, տկարութեան եւ նեղութեան մէջ։ Մինչեւ սորվինք թէ իր չնորհքն ամէն բան է, այնչափ որ զմեզ խոնարհութեան առնող եւ անոր մէջ պահող բաներուն հաւնինք։ Անոր զօրութիւնը որ կը կատարուի մեր տկարութեան մէջ, եւ Անոր ներկայութիւնը որ կը լեցնէ եւ կը գոհացնէ մեր դատարկութիւնը, կ'ըլլայ խոնարհութեան մը գաղտնիքը որ երբեք անյաջող չելլէր, եւ որ իւրաքանչիւր գործին զոր Աստուած կը կատարէ մեր մէջ եւ մեր միջոցաւ՝ կրնայ միշտ ըսել Պօղոսի նման, «երեւելի առաքեալներէն բանով մը պակաս չգտնուեցայ, թէեւ ես ոչինչ եմ։» Անոր խոնարհացուցիչները բերած էին զայն ճշմարիտ խոնարհութեան որ զարմանալի ուրախութիւն, պարծանք եւ հաճոյք կը գտնէ խոնարհեցնող ամէն բանի մէջ։

«Միեւ յաժարութիւնով աւելի իմ տկարութիւններուս վրայ պիտի պարծենամ որ Քրիստոսի զօրութիւնն իմ վրաս հանգչի։ Ասոր համար հաճոյք ունիմ տկարութիւններու։» Խոնարհ մարդը սորված է միայն ուրախութեան գաղտնիքը։ Որչափ աւելի տկար կը զգայ ինքզինքը, որչափ աւելի մեծ կ'երեւնան իր խոնարհացուցիչները, այնչափ աւելի հազորդ կ'ըլլայ Քրիստոսի երկայութեան եւ զօրութեան մինչեւ որ, երբ ինք կ'ըսէ, Ես ոչինչ եմ, իր Տէրոջ խօսքը, «Իմ չնորհքս հերիք է քեզի», միշտ բերէ իրեն աւելի խորունկ ուրախութիւն։

Այնպէս կը զգամ թէ բոլոր ըսածներս անգամ մ'ալ երկու դասերու մէջ ամփոփելու եմ, — ա։ Հպարտութեան վտանգը մեր կարծածէն աւելի մօտ եւ աւելի մեծ է, եւ բ. Նմանապէս, խոնարհութեան համար չնորհքը։

Հպարտութեան վտանգը մեր կարծածէն աւելի մօտ է — աւելի մեծ է։ Նա մանաւանդ մեր ամէնէն բարձր փորձառութիւններուն ժամանակ։ Հոգեւոր ճշմարտութեան քարոզիչը, որուն չրթունքներէն կը

կախուի հիացող ժողովուրդը , սրբութեան բեմի մը վրայ երկնային գաղտնիքները բացատրող պերճաբան հառաչօսը , օրհնեալ վարձատրութեան մը համար վկայութիւն տուող Քրիստոնեան , յաջող չրջաններ ընդ եւ խնդամիտ բազմութիւններու օրհնութիւն եղող աւետարանիչը , — ոչ ոք գիտէ այն ծածուկ՝ անճանաչ վտանգը որուն ենթակայ են այս մարդիկ : Պօղոս վտանգի մէջ էր առանց դիտնալու , եւ ինչ որ ըրաւ Յիսուս անոր համար՝ մեզի խրատ ըլլալու համար գրուեցաւ , որպէս զի մենք գիտնանք մեր վտանգը եւ մեր միակ ապահովութիւնը : Եթէ երբեք սրբութիւն դաւանողի կամ ուսուցանողի մը վրայով կ'ըսուի , «Շատ անձ (self) ունի ,» կամ «զարոզածն ինք չգործադրեր,» կամ «միրեն տրուած պարգեւն աւելի խոնարհ եւ աւելի քաղցր ըրած չէ զինքը ,» — ա՛լ ուրիշ բան թող չըսուի : Միայն Յիսուս , որուն կը վստահինք , կրնայ խոնարհ ընել զմեզ :

Բայց խոնարհութիւնն համար ալ վնասակար է : Յիսուսի խոնարհութիւնը մեր փրկութիւնն է : Ան ինքը մեր խոնարհութիւնն է : Մեր խոնարհութիւնն Անոր հոգը եւ Անոր գործն է : Հպարտութեան վարձութեան ալ դիմադրելու համար՝ Անոր չնորհքը հերիք է մեզի : Անոր զօրութիւնը պիտի կատարուի մեր տկարութեան մէջ : Ուրեմն ընտրենք տկար ըլլալ , ցած՝ ոչինչ ըլլալ : Թող խոնարհութիւնը ուրախութիւն եւ ցնծութիւն ըլլայ մեզի : Յօժարութիւնով պարծենանք տկարութիւններու մէջ , եւ զմեզ ցածացնելով խոնարհ պահող ամէն բաներու մէջ , եւ Քրիստոսի զօրութիւնը պիտի հանգչի մեր վրայ : Ինք պիտի խոնարհեցնէ եւ խոնարհ պահէ զմեզ : Թող ղիջանինք սրտանց . թող վստահութեամբ եւ ուրախութեամբ ընդունինք խոնարհեցնող ամէն բան : Քրիստոսի զօրութիւնը պիտի հանգչի մեր վրայ : Պիտի գըտնենք թէ ամէնէն խորունկ խոնարհութիւնը՝ գաղտնիքն է անեղծելի ուրախութեան եւ ամէնէն ճշմարիտ երջանկութեան :

(Ա. Զ. Ե.) ԷՆՏՐՈՒ ՄԸՐՒ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
ՄԷՁՐԻ ՀՈՆՆԻ ԵՒ ԻՐ ԱՍՏՒԱԾԱՇՈՒՆՉԻՆ.

ԳԼ. Ը

Սկսուած թիւիս

Զիթենեաց տերեւն կորզեալ եւ բերուած
ազգաց ամենայն՝
Պիտ' այսուհետեւ լինի նշանակ մեղքէ ա-
զատման :

Նախընթաց գլխուն մէջ պատմուած դէպքը խոր ազդեր էր Մր. Զարլսի մտաց եւ սրտին վրայ : Ազգկան բոկոտն ճամբորդութիւնը, վեց տարուան անձնուրաց Ջանիք Աստուածաչունչ մը գնելու համար խնայողութիւնը եւ ապա յուսակտուր եղած ատենն դառնարցունք լացը եւ փափաքին հասնելէն ուրախութեան արտասուքը , բոլոր ասոնք բնաւ չէին ելեր նորա յիշողութենէն, եւ ասոնր կը յիշեցնէին իւր երկրի բնակչաց չատերուն խաւար տգիտութիւնը ու բոլոր Ուէլլսէ եղած աղաղակը Սուրբ Գրոց համար :

Ազգկան այս դէպքը կը լուսաբանէր թէ Սուրբ Գրոց սոյն ի՛նչ աղետալի հոգեւոր մահ կը բերէ : Ոչ ոք այնպէս քաջ դիտեց որպէս այս բարի մարդը , որոյ ազդեցութիւնը գործին բնութենէն յոյժ ընդարձակ էր , թէ ի՛նչ էր ժողովրդոց վատութեան եւ ամբարչտութեան պատճառը , զոր վերցնելու համին այնչափ քիչ յաջողած էր հակառակ իր եռանդուն ջանքերուն : Զարմանք էր ուրեմն որ Ուէլլսի համար Սուրբ Գիրք հրատարակել տալու մեծագան նախանձն ունեցաւ անդադար :

Մր. Զարլս 1802ի ձմրան մէջ Լոնտոն գնաց այս խորհրդով կամ նպատակով , թէեւ չէր գիտեր ի՛նչպէս ի գլուխ պիտի հանուէր այն : Առտու մը այս ըղձանօք լեցուած ատենն միտքը ինկաւ Սր. Գիրք տարածելու ընկերութիւն մը կազմել , Աստուծոյ Խօսքը հրատարակելու եւ մատակարարելու միակ նպատակաւ : Եւ , խորհրդակցելով կրօնական տետրակաց ընկերութեան յանձնաժողովոյ անդամոց ոմանց հետ , Ջերմ համակրութիւն եւ քաջալերք գտաւ անոնց մէ, եւ ինքն եւս ներկայանալով նորա յաջորդ ժողովին՝ յոյժ սրտառուչ ոճով խօսեցաւ Ուէլլսի խեղճութեան վրայ Սուրբ Գրոց կողմանէ , մէջ բերելով այս գրքին հերոսն եղող աղկկան պատմութիւնը , որ այնչափ ազդուութիւն ընծայեց իւր դիմաւորին ի նպաստ իւր երկրացիներուն :

Ապարդիւն չելաւ այս բողոքը : Խորագոյն կարեկցութեան սարսուռ մը պատեց բոլոր ժողովոյ անդամներն Աստուծոյ Խօսքին այսչափ փափաքող եւ ծարաւի ժողովրդին համար : Զօրաւոր փափաք մը արթնցաւ անոնց այս մեծ պէտքը լեցնելու , եւ սրտերն եւս առաւել յուզուեցան ի գութ կարեկցութեան , երբ խորհրդակցաց միջեւ , վեր. Յովհէլի Հիւզ , ելաւ եւ ի պատասխանի Մր. Զարլսի դիմումին դոչեց խանդավառութեամբ . «Մր. Զարլս , անյուսալի ընկերութիւն մը կազմուելու է այդ նպատակաւ , բայց միայն Ուէլլսի համար . էր ոչ այլ խարհի համար.»

Այս ազնիւ Քրիստոնէական զգացումն արձագանգեց բոլոր ունկնդրաց սրտերուն մէջ , եւ քար-

տուղարին յանձնարարուեցաւ գրութիւն մը պատրաստել ուղղեալ առ համայն Քրիստոնեայս ամէն յարանուանութեանց որ միաբանին ընկերութիւն մը կազմել բոլոր երկրի վրայ Աստուծոյ Խօսքը տարածելու։

Երկու տարի անցաւ մինչեւ որ յանձնաժողովոյ այս խորհուրդ հրատարակուեցաւ ու առաջին քայլերն առնուեցան։ Եւ 1804ի Մարտ ամսուան մէջ հաստատուեցաւ «Բրիտանական եւ Օտարաց Աստուածաշունչի Ընկերութիւնը,» որոյ առաջին ժողովոյն նիստին մէջ 709 Անգղ. ոսկւոյ գումար մը ստորագրուեցաւ։

Մր. Զարլս դժբաղդաբար Ուէյլսի մէջ չատ գործ ունենալով ներկայ չգտնուեցաւ այս ժողովին։ Բայց այս լուրն առնելով խիստ ուրախացաւ ու թէ՛ անձամբ թէ՛ իր բարեկամաց եւ այլ համակրող Քրիստոնէից Չանիւք գումարը Ուէյլսի մէջ 1,900ի բարձրացաւ, մեծ մասն ստորին եւ աղքատ կարգի մարդոց ստորագրութիւններէն եւ նուէրներէն բաղկանալով։

Աստուածաշնչի ընկերութեան այս կազմութեան մէջ բոլոր յարանուանութիւնք միացան միեւնոյն համակրութեամբ եւ եռանդով Տէրոջ ծառայելու։ Ասոր համար բոլոր Քրիստոնեայ եկեղեցեաց կողմանէ ներկայացուցիչներ աշխատակցեցան աշխարհի լուսաւորութեան եւ բարւոյն համար ի միասին գործող։ Նոյն ատեն ո՛եր որ Մր. Զարլս կը գործէր եւ ո՛եր որ նորա ազդեցութիւն կը տարածուէր, հոն կ՛արթննար փափաք եւ խնդիր կենաց Բանին նկատմամբ, եւ ո՛եր որ կը խօսէր նա Անգղիոյ կամ Ուէյլսի քեմերէն լէնթէնճէլի փոքրիկ օրիորդին վրայ, լոկ պատմութիւնն իսկ լսողաց սրտերուն կ՛ազդէր խորապէս։

Մեծ եղաւ Քրիստոսի այս անկեղծ պաշտօնէին ուրախութիւնը եւ գոհութիւնը, երբ լսեց թէ Աստուածաշունչի Ընկերութեան յանձնախումբին առաջին որոշումը եղած է Ուէյլսի կիրակնօրեայ դպրոցաց համար Սուրբ Գիրք տպել, եւ աւելի մեծ, երբ յիշեալ տպագրութեան առաջին օրինակներն բերուեցան ի Պէյլա 1806ին։

Ընկերութեան կազմութեան առաջին տարիներն ամենաքաւ աշխատողաց մին էր Վեր. Ճոն Օէն, որ վաղ եղաւ գրագրաց մին եւ ամէնէն ջերմ պաշտպանն ու մղիչն հանդիսացաւ այս փառաւոր ձեռնարկին։ Սոյն ընկերութեան մանկութեան չրջանին հետ կը զուգորդուին նաեւ Սթայնքովի, Ուիլպըրֆորսի եւ Ճովսիա Փրաթի պատուաւոր անունները։ Իսկ Ուէյլսի մէջ անոր առաջին նեցուկներն եղան Պանկըրի Եպիսկոպոս Տր. Ուաթըրն, ու Սուրբ Դաւթի Եպսկ. Տր. Պըրճէս որք սրտի ըղձանօք եւ ուրիշներու հետ միացան Մր. Զարլսի այս բարի գործին մէջ։ Գալով Մր. Զարլսի, մեծապէս կը բերկրէր տեսնելով նոր նոր միջոցներ օգտակար աշխատութեանց. եւ իր բերկրութիւն գործնական օրինակօք յայտնեց մինչեւ իւր կեանց վերջին ժամերը։

Բայց Աստուածաշնչի Ընկերութեան գործառնութիւնները պատմելու պահուն չմոռնանք մեր բարեկամը Մէյրի Ճոնս, որ այս միջոցին աղջիկնութենէն ելած եւ չափահաս կնոջ տարիք մտած էր։ Դպրոցէն ելլելէն ետեւ ուսուցչանկութեամբ իւր ծնողաց հետ ապրեցաւ, իւր թանկագին Աստուածաշունչը միշտ իրեն յոյժ սիրելի էր ինչպէս յառաջ։ Մեծապէս ուրախացաւ երբ լսեց Աստուածաշնչի Ընկերութեան կազմուիլն ու Սուրբ Գրոց տպագրութիւնն ու տարածումը Պէյլայի մէջ։ Եւ իւր մայրն առաջուան պէս քաջառողջ եւ զօրաւոր չըլլալուն համար, անոր կատաւգործութեան եւ այլ ընտանեկան գործոց օգնելէ զատ դերձակութիւն ալ մշակած էր, որով փոքր ինչ դրամ կրնար չահիլ։ Վճարելու կարող ամէն ոք կու գար իր հանդերձը անոր կարել տալ ու կարել, ուստի թէպէտ Մէյրի բնաւ վայրկեան մը պարապ չէր վատներ, երբեմն դժուարութիւն կը կրէր ուզածին չափ գործ կատարել օրուան մէջ։

Իսկ Յակոբ օր քան զօր աւելի կը տառապէր չնչարգելութենէ։ Եւ ձմրան հովերն ու մէգերն եկած ատեն իւր ցաւք աւելի կը սաստկանային, թէպէտ համբերող հանդարտութեամբ կը տանէր ըսելով. «Իմ Փրկիչս ինչ ցաւեր կրեց վասն իմ։» Մերթ ընդ մերթ Մր. Զարլս կ՛այցելէր յԱպերճինոլին եւ ի լէնթէնճէլ։ Այդ առիթներով Մէյրի Ճոնսի հետ կը տեսակցէր եւ կը տեղեկացընէր Ընկերութեան յառաջդիմութիւնն Լոնտոնի մէջ, այն մեծ քաղաքին՝ որ օտար, հեռու, անծանօթ քաղաք մ՛էր անոր համար, զի Մէյրի իւր փոքրիկ կղզիացեալ բնակարանէն այս տարտամ գաղափարն առած էր Լոնտոնի վրայ։ Բայց անոր մէջ կենաց ծառը կ՛աճէր ու կը տարածուէր՝ արմատ ունենալով Ուէյլսի հողին մէջ դրեթէ անշմարելի։ Այսպէս կը տեսնեմք այս կենաց մէջ որ Աստուծոյ պէտք են բարձրն ալ, ստորինն ալ, մեծն ալ, փոքրն ալ, ոսկին ալ, պղինձն ալ, եւ ամէնէն, ամէնով եւ ամէնուն մէջ Նա կը գործէ իր հրաշալիքը եւ իւր արարածոց թոյլ կու տայ կարծես իրեն գործակցիլ՝ աչխարհը խաւարէն իւր սքանչելի լոյսին բերելու համար։

———

ԳԼ. Թ

Եպիսկոպոսական խոստում կոպրոստաց

Ցերկնից անունդ ու աճումներ ընդունող ծաղիկներ
Դալարազեղ զարգացեալ կ'աճին յԱրեւն լուսաբեր.
Եւ զոյնզգոյն այդ ծաղկանց բուրումն անոյշ սխրալի
Փառք է մեր մեծ Արարչին, որ միայն է պաշտելի։

Գամք դարձեալ մեր Լէնճէնճէլի դիւցազնին որ մեծապէս փոխուած է հիմա։ Անցած են իր զպրոցական գործն ու ծնողաց հետ ունեցած յարաբերութիւնը։ Քանդի ամուսնացած է ոստայնանկ Թովմաս Լիւիսի հետ եւ կը բնակի Պրինքրըկ գիւղը Թօրնի մօտ, ոչ շատ հեռի Լէնճէնճէլէ։ Սակայն պարագայից տարբերութիւնը չէ փոխած Մէյրիի բնութիւնը. միայն որչափ ամառը կը փոխէ պտուղը՝ զայն հասունցնելով։ Մէյրիի պէս պարտաճանաչ եւ բարեպաշտ դուստր մը չէր կրնար ձգել իւր ծնողքը ցորչափ կրնար նոցա օգնել՝ իւրեանց տկար ժամանակը գործելով անոնց համար եւ ըլլալով նոցա մեծ մխիթարութիւնը։ Այսպէս բանաւոր է ենթադրել թէ Ցակոբ եւ իւր կին իրենց հանգիստը մտած էին իրենց դստեր ամուսնութենէն առաջ եւ թէ Մէյրի իւր ձեռքը Թովմաս Լիւիսի տալով սիրելի դուստրէ մը սպասուած որդիական պարտուց զանցառու չգտնուեցաւ։

Այժմ նա Պրինքրըկի մէջ էրիկով ու զաւկըներով եւ նորանոր զբաղումներով, զի տանը հոգը իր վրայ էր, Սուրբ Գրոց վրայ իւր սէրն աւելցուց մանաւանդ քան թէ նուազեցուց։ Փոխուած էին այլ իրք — ընկերակցութիւններ, տան պզտկցութիւններ, պահանջներ, զեկուցումներ, եւն. — սակայն Սուրբ Բանը անփոփոխ կը մնար եւ օր ըստ օրէ աւելի սիրելի կը դառնար անոր սրտին եւ աւելի կը ներգործէր անոր կեանքին, տալով ի պատասխանի իւր ընթերցումներուն եւ ջերմ աղօթքներուն, ճշմարտութեան աւելի խոր ըմբռնումներ եւ անոյշ ճաշակներ, որոնց նմանը վայելած չունէր։

Մէյրի ի Լէնճէնճէլ ունեցած գործին կրկնապատիկն ունէր ի Պրինքրըկ։ Այսու ամենայնիւ նոյն վսեմ հանդարտութիւնն ու նպատակի հաստատութիւնը պահած էր իւր բոլոր գործոց մէջ, խնարհ ու աննչան ամէն գործ իբրեւ Քրիստոսի ծառայութիւն կատարելով, իւր յարատեւ Քրիստոնէական ընթացքն ու օրինակն ալ իւր չուրջն եղողներուն իբրեւ բարի ազդեցութիւն գործածելով։ Երբ դրացիի տղայ մը իւր կիրակնօրեայ դպրոցի դասը հասկնալ ուզէր, չիտակ Մէյրիի կու գար, եւ նա միշտ կը զոհէր իւր թանկագին ժամանակէն քանի մը րոպէ տղուն օգնելու համար։ Իւր Սուրբ Գրոց հմտութեամբը կարի լման պարզութեամբ կը բացատրէր ճշմարտութիւններն, միանգամայն իւր ներքին փորձառութեամբ ու կարեկից բնաւորութեամբը իմաստուն մխիթարիչ եւ սիրելի ուսուցիչ մը կ'ըլլար։

Դարձեալ, երբ բարեկամ մը նոր հանդերձ մը կարելու մասին հարցում մը ընէր կամ այլ ոք խրատ մը ուզէր մեղուաց փեթակներու կառավարութեան մասին, Մէյրի էր միշտ ամէնէն ձեռնհաս խրատատուն եւ գործով կամ խօսքով ծառայելու պատրաստ բարի դրացին։ Այսպէս Պրինքրըկի մէջ չահեցաւ ամէնուն սէրն ու վստահութիւնը եւ կենաց ու բնութեան մէջ փայլեցուց Փրկչին փառքը, որոյ հաւատարիմ ծառան ըլլալ կը ջանար։

Ըսինք թէ մեղուաց կառավարութեան նկատմամբ խրատատու էր այլոց, եւ իրաւամբ, վասն զի չատ յաջողակ էր այս գործին մէջ եւ նշանաւոր թէ՛ չատ փեթակներ նայելու եւ թէ՛ չատ արդիւնք հասցնելու կողմէ։ Մարդոց վրայ ունեցած յանկուցիչ զօրութիւնը եւ ազդեցութիւնը կարծես թէ մեղուաց վրայ ալ ունէր Մէյրի։ Երբ մեղուաց քով կ'երթար, կ'ըսեն, արքայավայել ընդունելութիւն մը կը գտնէր իր մեղուներէն։ Այնչափ հաւատարմութիւն եւ սէր կը ցուցնէին այս փոքրիկ զգայուն մեղրագործները։ Բզզացող մեղուաց պարուք օդը խտացած տեսնն հարիւրաւորք կը հանգչէին իւր վերայ եւ գլխէն մինչեւ ոտքը կը ծածկէին, կը քալէին անոր վրայ առանց խայթելու, այլ մանաւանդ արձակ բարեկամութիւն եւ վստահութիւն միայն ցուցնելով։ Մինչեւ անգամ ափովը կը բռնէր գանոնք իբրեւ անվնաս ճանճեր, եւ բնաւ չէին սխալեր թեթեւ վնաս մըն ալ տալու։ Կարճ ըսելով՝ կարծես թէ գաղտնի համաձայնութիւն մը կար Մէյրիի եւ մեղուաց միջեւ, եւ թէ պարծանօք հաճոյք մը կը զգային որ իրենց պատրաստած մեղրին արդիւնքէն ալ Տէրոջ գործին նպաստ ըլլալու կը յատկացուէր։ Որովհետեւ Մէյրի մեղրին ստակը ընտանեկան ծախուց յատկացուցած էր, իսկ մոմին արդիւնքը ընկերութեանց՝ որոց աղքատիկն Մէյրի յօժարութեամբ կ'ուզէր օգնել։ Եւ այս ընկերութեանց առաջինն ու նախապատիւը Աստուածաշունչինը համարած էր, որոյ հաստատութեան հետ ինքը սերտ կապակցութիւն ունէր, եւ յաւէտ յայնժամ երջանիկ կ'ըլլար, երբ կարող կ'ըլլար խնայել դուռմար մը, իրեն համար մեծ, որով կը յաջողէր Աստուծոյ Խօսքին (իրեն յոյժ սիրելի) տարածման նպաստել։

Մէյրի սերտիւ յարած էր Կալվինական Մէթո-

տական Միսիոնարական ընկերութեան ալ, հաստատած նոյն այն յարանուանութենէն որուն ինք կը պատկանէր, եւ իւր չատ տարիներէ հետէ գաղտնի անձնուրացութիւնք ապացոյցք էին նորա ազնուութեանը՝ իւր արդիւնքներէն Աւետարանին տարածութեանը համար տալու մասին։

Կ'ըսուի թէ 1854ին Զինաստան միլիոն մը կտակարան ղրկելու գործին համար հաւաքում մը եղած տեղը 10 չիլինոց ոսկի մը գանուեցաւ հանգանակութեան պնակին մէջ, կէս բեննիներու մաքուր ծրարով մը, որ համրուելու համար բացուելէն ետքը իմացուեցաւ։ Մէյրիի ընծան էր այս՝ արտայայտիչ նորա ազնիւ սրտին, որ լի էր սիրովը Աստուծոյ եւ իւր ընկեր արարածոց հոգեւոր կարօտութեանց զգացումովը։

Անգամ մը Մէյրի իւր տանը դուռը նստած ատեն Պէթսի Տէյվիս իւր դրացին եկաւ ու ըսաւ։ «Բարի լոյս, Մէյրի, կրնա՞մ ժամ մը նստիլ քովդ։ Հանդերձ մը ունիմ փոփոխելու մեծ աղջկանս համար։ Չգիտեմ ինչպէս սկսելու է։ Դուք պիտի հաճիք, կը յուսամ, կերպը ցուցնել ինծի։»

«Շատ լաւ,» պատասխանեց Մէյրի, «տղաքս դպրոցն են ու էրիկս Թօին գացած է։ Ունիմ մէկ երկու խաղաղ ժամ։ Տեսնեմ գործդ, Պէթսի։» Եւ նա դրաւ զգեստը Մէյրիի առջեւ, որոյ սուր եւ քաջալուրջ աչքերն մէկ երկու րոպէէն նկատեցին պէտք եղածը։ «Ա՛ս չատ դժուար բան մը չէ եղեր, ոչ ալ երկար,» ըսաւ Մէյրի հաճութեամբ. «քակէ սա կարը, Պէթսի, ու ես գնդասեղեմ պէտք եղած տեղը։ Ապա թէ որ ծալքը քակես, զգանցքը բաւական կ'երկննայ, իսկ պատառածը կրնաս կարկտել քիչ մը կարմիր դերձանով զոր ես տամ քեզ։ Եւ ցուցնեմ քեզ, սիրելիս, ինչպէս կը կարկտեմ իմ փոքրիկ Մէյրիիս իւր եղբարց հետ խաղցած տեղն պատռածները։ Ձերն ալ ճիշդ նոյն կերպովը կրնայ կարկտուիլ։»

Երբոր երկուքն ալ նստած կ'աշխատէին, Պէթսի ըսաւ. «Կ'ուզեմ որ ըսես ինձ, Մէյրի, ինչպէս ծայրը ծայրին կը բերէք ապրուստնիդ։ Հարուստ մէկը չես, այդ ոստայնանկ ըլլալով իմ էրկանս եւ այլ բազմաց պէս։ Բայց բնաւ պարտք չէք ըներ ու զարմանալին սա է որ բանի կարօտ չէք մնար, ու մանաւանդ դրամ ալ կ'ունենաք կարօտներու տալու։ Արդարեւ չեմ հաւկնար թէ ինչպէս կ'ընէք։»

«Ձեմ կարծեր թէ այդչափ դժուարիմաց բան մըն է,» ըսաւ Մէյրի ժպտելով. «եթէ զգուշաւոր խնամով եւ փոքր ինչ անձնուրացութեամբ կարող ըլլամք մեր արդիւնքէն մաս մը Աստուծոյ գործին բաժին հանել, սա է անչուշտ մեր մեծ ուրախութիւնը զոր կրնամք ունենալ։» «Այո, չատ աղէկ,» պատասխանեց Պէթսի. «բայց ես չունիմ բնաւ բաժին հանելու բան մը, թէեւ այնչափ զաւկներ ալ չունիմ որչափ դուք ունիք, եւ ընտանեկան ծախք ալ չունիմ քիչ մը այնչափ։»

«Նայէ, մեք ինչպէս կ'ընեմք, Պէթսի, սիրելիս,» ըսաւ Մէյրի. «կը հարցնենք իրարու ես, այրս ու տղաքս ինչ կրնանք խնայել մեր ծախքէն։ Եւ ամէն մէկս մէյմէկ վայելքէ հրաժարելով ստակ կը խնայենք ու կը դնենք տուփը, զոր գանձանակ կ'անուանեմք։ Զգած տեսնիս ալ կը յիշեմք այրին, որ երկու լումա ձգեց Տաճարին գանձանակը ու Տէրը գայն գովեց։»

«Բայց ինչ տեսակ բանէ կրնաք հրաժարիլ,» հարցուց Պէթսի, «մեք խղճալիներս ինձ կը թուի թէ մեր կենաց անհրաժեշտ պիտոյքէն աւելի բան մը չունիմք. եւ մարդս առանց ուտելու եւ խմելու կամ առանց զգեստի չկրնար ապրիլ։»

«Բայց, կարծեմ, եթէ քիչ մը խորհիք, պիտի գտնէք որ կան բաներ՝ որոնք այնչափ պէտք չեն, թէեւ հաճելի կրնան ըլլալ,» ըսաւ Մէյրի։ «Զոր օրինակ, Թովմաս սովորած էր ամէն երեկոյ իւր գործն աւարտելէն յետոյ քիչ մը ծխել։ Բայց երբ խորհեցանք թէ արդեօք ինչ կրնայինք տալ մեր սիրելի Տէրոջ, նա ըսաւ. Շատ լաւ, տիկին. ես պիտի ձգեմ իրիկուններս ծխելս։ Ըսեմ քեզ Պէթսի, աչքերէս արտասուք թափեցան, երբ զայս լսեցի, վի գիտէի որ էրկանս այս որոշումը իսկական զոհողութիւն մըն էր։ Անատեն մեր երէց որդին իւր հօրն հետեւիլ ուզելով գոչեց. Ես անցեալ Ննդեան ընծայ տուփ մը ունիմ, զայն կուտամ։' Եւ Սէլի հրաժարեցաւ գլխարկի նոր ժապաւէնէն զոր ես խոստացեր էի իրեն։ Ինքը խնամով մաքրեց եւ արդուկեց իր հինը եւ զայն գործածեց իբրեւ նոր։ Իսկ փոքրիկն Տեննի, օր մը անտառէն փայտի կտորներ ժողվեց բեննի մը չահելու համար. անոր ընծան ալ ատ եղաւ։»

«Իսկ դո՛ւ,» հարցուց Պէթսի զարմանքով։ «Ե՛ս, ա՛հ, ես ալ մոմն ունիմ, զոր մեղուք կը չինեն. կը ծախեմ ու ստակը գանձանակը կը ձգեմ, ինչպէս նաեւ ուրիշ դոյզն չահեր ալ, որոց էական պէտք չունիմ։ Եւ, զայս գիտնաս, Պէթսի, որ բնաւ չեմք նեղուած այս տուրքերն Աստուծոյ նուիրելնուս համար, եւ Նա կ'ընէ զմեզ գոհ եւ երջանիկ, որպէս այլ ոք չէ կարող ընել։»

«Ատոր կը հաւատամ,» ըսաւ Պէթսի. «զի երբեք լսած չեմ ձեր տրտունջը կամ տեսած չեմ զձեզ խռժռռ կամ դժգոհ ուրիշ դրացեաց պէս,

ինչպէս չատ անգամ ալ ինծի պէս։ Բարի. Մէյրի, կ'ուզեմ ես ալ փորձել ձեր ըրածը, թէպէտեւ սկիզբէն դժուար գայ մեզ՝ սովորած չըլլալնուս համար։»

«Կարծեմ ես ունակացայ այսմ երբ տղայ էի, ղատ դնելով իմ փոքրիկ լումաներս Սուրբ Դիրք մր գնելու համար,» յարեց Մէյրի. «վեց տարի այսպէս ըրի եւ անկէ ի վեր ինձ բնական եղաւ։»

«Ուրեմն ձեռք բերիք Աստուածաչունչը։» «Այո,» ըսաւ Մէյրի եւ աթոռէն ելլելով առաւ իր պայտելի հատորը, որ դրուած էր տնակի փոքրիկ սեղանին վրայ, եւ դրաւ իւր այցելուին ձեռքը։ Պէթսի նայեցաւ ներսն ու դուրսը գիրքին, ու ետ տալով ըսաւ. «Ճշմարտիւ կը հաւատամ, Մէյրի, որ այս գիրքն է պատճառը որ դուք այդչափ տարբեր էք ուրիշներէն։ Դուք զայն այնչափ կարդացած եւ ուսած էք, որ ձեր խորհուրդներն ու խօսքերը եւ բուն ձեր կեանքը լեցուն է անով։»

Այժմ Մէյրի ուրախութեան արտասուօք աչքերն իւր ընկերին ուղղելով պատասխանեց բեկեալ ձայնիւ. «Ով Պէթսի, սիրելիս, եթէ կայ քիչ մը ճշմարտութիւն վասն իմ համեստաբար բսածիդ մէջ, կը գոհանամ Աստուծմէ որ իւր մեծ գթութեամբը եւ սիրովը կամեցած է գիս ընել խեղճ տկար ու պարզ միջոց մը իմ նուաստութեամբս ցուցնելու իւր փառքն եւ իւր օրհնեալ խօսքին ճշմարտութիւնը։»

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԴՊՐՈՑ

Ա ԴԱՍ, ՅՈՒՆՎ. 1

Քրիստոս՝ մարդոց կեանքը և լոյսը

Յով. Ա. 1—18։

Մեր դասին առաջին չորս համարները կը ներկայացնեն զՅիսուս իբրեւ յաւիտենական եւ ստեղծագործող Բանը։ Միւս համարները կը նկարագրեն մարդկային անհաւատութիւնը անոր հանդէպ եւ երանութիւնն անոնց որոնք զայն ընդունեցան հաւատքով եւ անոր հետ յարաբերութեան մտան։ Սկիզբէն։ Այս է նաեւ Ծննդոց գիրքին առաջին բառը, եւ ետ կը տանի մեզ մինչեւ տիեզերքին ստեղծման ժամանակը։ Հոն կը կարդանք, «Սկիզբէն Աստուած երկինքն ու երկիրը ստեղծեց,» այսինքն գոյութեան կանչեց երկինքն ու երկիրը, որոնք չկային առաջ։ Բայց այն ժամանակ Բանը էր, կար արդէն։ Ստեղծուած բաներուն մէջ չէր, այլ ի յաւիտենից կար։

Բան անունը նշանակալից է։ Բան (խօսք) այն է, որով մարդ իր խորհուրդները, զգացումները եւ նպատակները կը յայտնէ։ Զենք կրնար տեսնել իրարու հոգիները, բայց լեզուի միջոցով մեր հոգիները կը հաղորդակցին իրարու հետ։ Եւ քնաւ կան է որ բաղձանք ճանչնալ զԱստուած, մեր էութեան Հեղինակը, մեր կեանքերուն վարիչը։ «Ի՞նչ տեսակ էակ է ան,» կը հարցնենք։ Բայց չենք կրնար ուղղակի ճանչնալ զինք, վասն զի հոգի է։ Սակայն ինքզինք մեզի յայտնած է Մարմնացեալ Բանին միջոցով։ Բնութեան գործերէն կրնանք գաղափար ստանալ Աստուծոյ իմաստութեան եւ կարողութեան վրայ։ Բայց Աստուծոյ բարութիւնը, սրբութիւնը, գթութիւնը եւ սէրը յայտնողը Քրիստոս է։ Բանը Աստուծոյ հետ էր։ Պէտք չէ կարծել թէ Արարիչը, յաւիտենականութեան մէջ տիեզերքին ստեղծագործումէն առաջ, առանձնութեան վիճակի մէջ կը գտնուէր եւ սխրելու բան մը չունէր։ Բանը անոր քով էր եւ Աստուած էր։ Երկու Աստուած չկար, այլ մեզի անհասանելի կերպով մը՝ Աստուածութեան մէջ այն զանազանութիւնը կար, որ ընկերակցութեան հիմը կը կազմէ եւ կը թելադրուի «Մեր պատկերին պէս մարդ ընենք» (Ծն. Ա. 26) խօսքով։ Ըսել է թէ այս առաջին համարը կը սորվեցնէ թէ Բանն է էակ մը Աստուծոյ պէս յաւիտենական, Աստուծոյ պէս անյառաջ եւ անոր պէս Աստուած։

Հմր. 3. Ամէն բան անով եղաւ։ Աստուած իր յայտնութիւնը տիեզերքի ստեղծագործման մէջ Բանով սկսաւ։ Եւ զայս Քրիստոսի վերագրողը Յովհաննէս չէ միայն։ Նոյնն ըսուած կը գտնենք Ա Կոր. Ը. 6, Կող. Ա. 15-17 եւ Եբր. Ա. 2 համարներուն մէջ։ Հին Ուխտին մէջ ալ Բանը իբրեւ «Աստուծոյ հրեշտակը» եւ «Ուխտին Հրեշտակը» յարուցնակեց յայտնել զԱստուած։ Յովհաննէս չուզեր իր ըսել ուզածը տարակոյսի մէջ թողուլ։ Քրիստոսի կը վերագրէ ոչ միայն Աստուածային բնութիւն մը, այլ եւ Աստուծոյ գործերը։ Անոր կը վերագրէ ոչ միայն բաժին մը արարչական գործին մէջ, այլ կ'ըսէ թէ ամէն բան անոր գործն էր։ Չկայ բան մը զոր Բանը չըրաւ։ Եւ այսպէս գրեց երբ դեռ ողջ էին ոմանք, որոնք կը յիշէին խոնարհ ու անարգուած Նազովրեցին։

Հմր. 4. Կեանքը անով էր։ Կեանքը գոյութենէ աւելի է։ Մերինէն խոչոր բազմաթիւ աչխարհներ կան, որոնց մէջ կեանք չկայ հաւանօրէն։ Եւ ամէն տեսակ կեանք, ֆիզիքական, իմացական եւ հոգեւոր, Քրիստոսի պարգեւն է։ Բոլոր մարդիկ իր պարգեւընկալներն են, վասն զի ամէնքը ֆիզիքական եւ իմացական կեանք ունին եւ ամէնքը կրնան իրմէ ընդունիլ հոգեւորն ալ, որ բարձրա-

գոյն կեանքն է։ Ահա մանաւանդ այս վերջինին համար է որ կ'ըսուի. Կեանքը մարդոց լոյսն էր, անոնց պայծառութեան, անոնց բարձրագոյն, ամէնէն աւելի ազնուացուցիչ եւ ուրախարար գիտութեան աղբիւրը։

Հմր. 5. Ո՞ խաւարը չընկալաւ։ Մեղքի խաւարին նման խաւար չկայ։ Չկայ խաւար մը որ այնքան չատ եւ այնքան կարեւոր բաներ ծածկէ։ Մեղքէ զատ ոչինչ կրնար մարդոցմէ ծածկել Յիսուսի նկարագրին Աստուածային գեղեցկութիւնը։ Բարոխիմէոս տեսաւ զայս հակառակ իր բնական կուրութեան։ Քահանաները եւ Փարիսեցիները չտեսան, վասն զի իրենց հոգիները կուրացած էին մեղքի աւելի թանձր խաւարով։

Յովհաննու Մկրտչի վրայ աւելի խօսելու առիթ պիտի ունենանք գալ չաբթու։ Յովհաննէս առաքեալ նախ Յովհաննու Մկրտչի միջոցով տեղեկութիւն առաւ Քրիստոսի վրայ եւ թերեւս կը կարծէր առաջ թէ Յովհաննէս Մկրտիչն էր աշխարհի Լոյսը։ Միայն Քրիստոս Յիսուս կրնայ ըլլալ այդ։ Բայց որովհետեւ Յովհաննէս հաւատարմութեամբ վկայեց այդ ճշմարիտ Լոյսին համար, ինքն ալ եղաւ «ճրագ մը որ կը վառէր ու լոյս կու տար» (Յովհ. ե. 35)։ Դուք ու ես ալ Յովհաննու նման կրնանք վկայ ըլլալ աշխարհի Լոյսին։ Վկա՞յ ենք հիմա։

Հմր. 9. Բոլոր մարդկին կը լուսաւորէ։ Քրիստոսի բերած լոյսը ամէնուն համար է։ Ինք պատրաստ է ամէն սիրտ մանել իր փրկարար լուսով։ Եւ իրօք անոնք իսկ որ զինք չեն ընդունիր՝ անուղղակի օգուտ կը քաղեն ծառայութենէն զոր իր Աւետարանը մատուցած է աշխարհին, եւ խղճի լոյսը որ ամէն մարդու մէջ կը փայլի՝ Քրիստոսէ կու գայ։

Հմր. 10. Ինէը աշխարհի մէջ էր։ Հմր. 11. Իրենն եկաւ։ Ցաւալի բանը սա է որ աշխարհ, երբ իրեն այցելեց իր Արարիչը, չճանչցաւ զայն. եւ իրենները, որոնց ղրկած էր մարգարէները իր գալուստը նախաձայնող, որոնց հետ ուխտի մտած էր եւ զորոնք մատամբ կրթած էր 1,500 տարի, չընդունեցան զինք երբ անոնց եկաւ։ Պատճառը այն չէր թէ իր Աստուածային պաշտօնն հաստատող ապացոյց չբերաւ ինք, այլ սա էր որ մեղքը կուրացուցած էր զանոնք եւ ինք անոնց ուշադիր պէս Մեսիա մը չէր։ Շատ բարերարներ ապերախտութիւն գտած են։ Սակայն աշխարհի պատմութեան ամէնէն մութ բիծը իր զԲրիստոս մերժելն եղաւ։ Մենք ալ «իրենները» ենք։ Ջեզի կը թողում մտածել թէ ինչ պատճառ ունի մեզ այսպէս համարելու։ Ընդունա՞ծ ենք զինք։

Հմր. 12. Բայց որոնք որ զինէը ընդունեցին։ Թէպէտ յոյժ չատեր մերժեցին զինք, բայց ոչ ամէնքը։ Եւ զինքն ընդունողները ժամանակաւոր թագաւորութեան մը մէջ բարձր պաշտօն չընդունեցան, ինչպէս Յովհաննէս իսկ ակնկալեց ի սկզբան, այլ աւելի լաւ բան մը, Աստուծոյ որդիներ ըլլալու իշխանութիւն։ Սրբութեան Աստուածային կեանքը անոնց կը հաղորդուի, Աստուծոյ նման կ'ըլլան եւ կ'ընդունին հայրական սէրը եւ խնամքը, զոր կու տայ իր ճշմարիտ զաւակներուն։ Որո՞ւ կը հաւատան։ Այս կը ցուցնէ թէ ի՛նչ է ընդունիլ զՔրիստոս։ Ունենալ է այն հաւատքը, որ կը ներփակէ (1) իրրեւ ճշմարիտ ընդունիլ ինչ որ աւետարանը կ'ըսէ Քրիստոսի վրայ, (2) այդ հաւատքին համեմատ ապրիլ՝ անոր ապաւինելով իրրեւ մեր հոգիներու Փրկչին եւ անոր հնազանդելով իրրեւ մեր Տէրոջը։

Հմր. 13. Ասոր նշանակութիւնը սա է թէ ոչ ոք Աստուծոյ զաւակ կ'ըլլայ Քրիստոնեայ ազգի կամ Քրիստոնեայ ընտանիքի մը մէջ ծնելով, կամ մարդկային ուժէ եկեղեցականի զօրութեամբ, այլ այդ է անձնական գործ մը՝ որ Աստուծոյ շնորհքով կը կատարուի Քրիստոսի հաւատացողին սրտին մէջ։

Հմր. 14. Եւ բանը մարմին եղաւ։ Այս կերպով կրցանք մենք Աստուծոյ որդիներ ըլլալ, այսինքն Յաւիտենական Բանին մարդանալուն շնորհիւ միայն։ Թէ Աստուած անհունապէս մեծ է, ամէն տարածէ գերիվերոյ, դիւրաւ կը հաւատանք։ Թէ մեծագոյն խոնարհութիւնը զոր երբեք տեսած է տիեզերքը՝ Արարչին գործն է եւ ոչ թէ արարածին, կ'ապշեցնէ մեզ։ Թէ Բանը կը յայտնէ զԱստուած արարչագործութեան միջոցով՝ բնական կը թուի։ Իսկ թէ կը յայտնէ՝ իր Աստուածային փառքը մեկդի թողլով եւ մարդկայնութեան անձուկ սահմաններուն մէջ փակուելով՝ զարմանալիքներու զարմանալիքն է։

Փառքը զոր Յովհաննէս կ'ակնարկէ՝ այլակերպութեան փառքը չէ, այլ՝ Քրիստոսի նկարագրին փառքը։ Շնորհք։ Այս է Աստուծոյ այն սէրը որ Թողութիւն եւ երախտիք կը բերէ մեզաւորին եւ անարժանին։ Ճշմարտութիւնով։ Յիսուս ըսաւ թէ ինք է ճշմարտութիւնը։ Իրմով ի լոյս կը բերուին յաւիտենական ճշմարտութիւնները։

Հմր. 16. Անոր լեցունութիւն։ Ի՛նչ լեցունութիւն կայ Քրիստոսի մէջ։ Աշխարհի մեծ քաղաքները չուրի լիակատար պաշար մը ունենալու համար գետ գետի եռեւէ, լիճ լճի եռեւէ իրենց հետ հաղորդակցութեան մէջ կը դնեն խողովակներով կամ այլ կերպերով։ Սակայն Քրիստոսի լեցունութիւնը կը բաւէ մարդկային ազգին բոլոր ցեղերուն եւ սերունդներուն հոգեւոր փրկութեան։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՆԵՐՔԻՆ

— —

Մայրաքաղաք. Վեհ. Սուլթանը ինքնագիր նամակով մը պատասխանեց Ջարին, որ ինքնագիր նամակով մը Ն. Կ. Վեհափառութեան ծանուցած էր գահաժառանգ մեծ դքսին ծննդեանը։ — *Սպարապետութիւնը* հրամայեց ամէն չաբթու 5,000 մեթր «ապա» ղրկել Ռումելիի զօրաց ճմրան հագուստ եւ անձրեւնոց չինելու համար։ — *Ձեռնհաս իշխանութեան* պատուիրուեցաւ փութով կատարելագործել Թուրքիոյ կարագի արտադրութիւնը։ — *Գարաքէօյի* կամուրջին մօտ Յալիլ փաշա խանին մէջ 3,000 ոսկիի գողութիւն մը կատարուեցաւ. Ծունհապատակ Բասթէլլիի սենեակէն։ — *Առաջարկուեցաւ* փութով արքունի նաւարանի թնդանօթակրեր նորոգել բաւական թուով եւ նաւային վարժարանէն երկրորդ տեղակալի աստիճանով ելլող չրջանաւարտ սպաներուն իրրեւ մարզարան գործածել զանոնք։ — *Աթէնքի* Արհեստագիտական եւ առեւտրական միջազգային ցուցահանդէսին յանձնաժողովը Սպոհի «աշխատակցութեան վկայագիր» մը ղրկեց ի վարձ այն հրատարակութիւններուն, որոնցմով օգնեց ցուցահանդէսին։

Նահանջներ. Սպոհ կ'իմանայ թէ Ռումելիի նահանգներու հասոյթը տարեկան երկու միլիոն Օսմ. ոսկի աւելցած է։ — *Հայտարփաշա–Ինկիւրիւի* գծին հասոյթը՝ Նոյ. 5է 11՝ նախորդ տարուանէն 406 ֆրանք աւելի եղած է եւ միւս չաբաթներէն 163 պակաս, Էսկիշէհիր–Ինկիւրիւի գծինը նախորդէն 8,001 աւելի եւ միւս չաբաթներէն 303 պակաս։ — *Պայազիտէ* երկու իշեւան հեռու գիւղի մը մէջ հնտախտ ծագած է եւ 8 անձ մեռած։ — *Իզմիրի* մէջ Իտալական վարժարանի մը չինութիւնն արտօնուեցաւ կայս. հրամանով։ — *Կ. պոլիս–Ֆաօի* հեռագրաթելը մինչեւ Գոնեա աւարտած է։ Ճիտէի եւ Սուաքինի միջեւ ընդհատեալ հեռագրապարանը պիտի նորոգուի։ — *Իզմիրի* Ծայները, ցարդ մարդահամարի գործողութիւնները կանոնաւորապէս արձանագրած չըլլալով, 60,000 ոսկիի գումար մը անվճար թողած էին։ Այդ տուրքը մաս մաս վճարելով հատուցանելու համար այս տարի յաւելումներ եղած են հարուստներուն դինուորական տուրքերուն վրայ։ Մետրապոլտարանն ալ ձեռնարկած է մարդահամարի կանոնաւոր տոմար պահել։ — *Ձեռնհաս* պաշտօնարանը որոշեց մէկ հանքի համար՝ միայն մէկ մարդու խուզարկութեան արտօնագիր տալ եւ ասոր հակառակ գործողները պատասխանատու ընել։ — *Յայտնի է* թէ միայն երկրագործութեամբ զբաղողներ ձերբ են թէմէթթիւի տուրքէն։ Պրուսայի կուսակալութեան մէջ քննութեամբ մը 161 երկրագործ ազատ կացուցուած է նոյն տուրքէն։ — *Բ. Դուռը* ծանոյց դրամ փոխ տալ Էնկիւրիւի կեդրոնական գաւառային բնակիչներուն, որոնք կորուստներ կրած են արջառախտի երեսէն։ — *Էրկիրիի* գաւառակին գիւղերէն ոմանց մէջ թղթատարական ճիւղեր հաստատուեցան։ — *Երկու* չաբաթ առաջ Էսքիշէհիր արհեստանոցին մէջ հրդեհ ծագած եւ չէնքին մէկ մասն այրած է։ — *Այտընի* տուլթանիյէ խաղողը այս տարի 27,500 Անգղ. տակառաչափ եղած է, սեւ խաղողն ալ 14,500։ — *Որոնց* որ պէտք է՝ պատուիրուեցաւ փութով Եւրոպայէ բերել տալ Իզմիրի, Էսքիշէհիր, Սէլանիկի, Պէյրութի եւ այլ կարեւոր քաղաքներու անհրաժեշտ հականեխման ջերմոցները։ — *Առողջապահական* Խորհուրդը որոշեց հինգ օրուան քառանթինայի ենթարկել Նոյ. 12/25էն սկսեալ Ատէնէ, Պաթումէ եւ Փոթիէ եկող չոգենաւերը, տասն օրուան՝ Պասրայէ ուխտաւորով եկողները եւ հինգ օրուան՝ առանց ուխտաւորի եկողները։

Այլ-այլ. Ձեռնհաս պաշտօնարանին հրամայուեցաւ միջոցներ ձեռք առնել որ օտար երկիրներու մէջ չբարձրացուին Օսմ. կապերտներու մաքսերը։ — *Սակարանին* մէջ պաշտօնական արտօնութեամբ չընդունուած օտար պարտաթուղթերու բախտատոմս վաճառողները առաջին անգամ 1-3 ոսկի եւ երկրորդ անգամ 3-10 ոսկի տուգանք պիտի վճարեն։ — *Թղթատարական* վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ այսուհետեւ թղթատարական քարտերու ծրարներ պիտի չընդունուին Ֆրանսայի համար, վասն զի Ֆրանսա արգելած է օտար երկրի մէջ տպուած քարտերու ներածումը։ Առանձին քարտեր սակայն ընդունելի են իրրեւ թղթատարական քարտ։ — *Մաքսային* իշխանութիւններու հրամայուեցաւ այսուհետեւ հասած թէյերը խնամով քննել եւ վնասակար նիւթով խառնուած կամ ներկուած թէյերու մուտքը արգելել։ — *Հնագէտ Մ. Լըկրէն* Քարնաքի մէջ Ամմոնի տաճարը նորոգելու միջոցին 450 արձան գտած է մինչեւ Պտղոմէոսներու ժամանակէն սկսեալ։ Եգիպտական կառաւարն մէջ Մ. Մասփրրօ ըսած է թէ այս գիւտը ցարդ եղածներուն ամէնէն կարեւորն է։ — *Վերջին* օրերու փոթորիկէն 26 նաւ ընկղմած է Մէրմարայի առջեւ։ Վառնայի մօտերը ընկղմած Ծունական էլֆէ չոգենաւուն մէջ

52 ուղեւոր եւ 25 նաւազ կը գտնուէր։ Իզմիրի մօտերը հինգ առագաստանաւ ցամաք ինկած են։ Սեւ Ծովու մէջ Գերման մէկ, Ռուսական եւ Ռուսական երկերկու նաւ ընկղմած է։ — Տարտանէլի Օսմ. նաւատորմի կարող եւ լեզուագէտ սպաներէն մանք պիտի զտնուին անոնց հետ, որոնք պիտի երթան իրենց հմտութիւնը կատարելագործել Եւրոպական նաւատորմերու մէջ։ — Որոշուեցաւ արհեստագիտական վարժարաններու ի նպատ վիճակահանութիւնները արգելել եւ հասոյթի ուրիշ աղբիւրներ փնտռել։ — Հնդկաստանի կրթական վարչութիւնը երկու մանկագէտ յանձնարարած է տեղեկագրական վիճակագրութիւն մը պատրաստել Այրենեալ Գօտի երկիրներուն վրայ։ Կայս. կառավարութիւնը զանոնք արտօնեց ուսումնասիրական պտոյտներ ընել նաեւ նոյն գօտիին պատկանող Օսմ. երկիրներուն մէջ։ — Պուլկարիոյ Սոպրանիյէն քուէարկեց 100 միլիոն ֆրանքի փոխառութեան պայմանագիրը։

Բոզօ. Ժող. Ամերիկեան Աստուածաչունչի Ընկերութեան Արեւելքի Տնօրէն Տր. Պօլն ոսկեզօծ փառաւոր Աստուածաչունչ մը պիտի նուիրէ Պատրիարք Հօր՝ Ն. Ամենապատութեան Հայ Եկեղեցւոյ մէջ պաշտօնավարութեան քսանեւհինգամեակին առիթով։ Նոյնպիսի Աստուածաչունչ մը պիտի նուիրէ նաեւ Տ. Գէորգ Եպսկ. Երէցեանի։ — Ուրախութեամբ կ'իմանանք թէ Մարսուանի Բողոքականներէն Թորիկեան եղբայրները, որոնց առեւտրական գործը վնասուած էր, Սամսոնի մէջ յաջողած են համաձայնութեան մը գալ իրենց պահանջատէրերուն հետ։ — Ցաւով կը լսենք թէ Ամերիկաբնակ Ասեաս. քարոզիչներէն Վեր. Կարապետ Ատաեան վերջերս ծանր հիւանդութեան մը բռնուելով հիւանդանոց փոխադրուած է։ — Պայպըլ Հաուսի ժողովուրդը 277 դահ. տուաւ ի նպատ Տարտանէլի հրդեհէն վնասուած ընտանիքներուն։ — Թերթիս 45 թիւին մէջ Սըվազի հովիւ Վեր. Գազանճեանի անունը սխալմամբ Մովսէս ըսուած է փոխանակ Մինրան ըսելու։ — Կրնայ սխալ մեկնութիւններու առիթ տալ Մանչեսթերի 1,046 թիւին մէջ երեւցած սա լուրը թէ «Պայպըլ Հաուսի մատուռը յաճախող Թրքախօս Հայ Բողոքականները քարոզիչ չունեցող եկեղեցիներու համար գումար մը նուիրած էին,» եւն։ Այդ գումարը կարօտ եկեղեցիներու յատկացուած չէ, այլ քարոզներու հրատարակման, եւ հարկաւ քարոզներուն հրատարակումէն՝ ինչպէս անհատներ՝ նոյնպէս քարոզիչ չունեցող եկեղեցիներ պիտի կրնան օգտուիլ։

Հայ Լուս. Ժող. Պատրիարք Հայրը Վեհ. Սուլթանին մատոյց երախտագիտութեան ուղերձ մը, զոր Սր. Յակոբայ որբանոցին աշակերտները պատրաստած էին Խրղպտի Շէրիֆի ոտին առիթով, եւ Ն. Կ. Վեհափառութիւնը զոհ մնալով բարեհաճեցաւ 100 ոսկի չնորհել նոյն հաստատութեան։ — Կիլիկիոյ Կաթողիկոսը, իր պաշտօնատեղին ուղեւորելու առիթով, երկուշաբթի կայս. պալատ գնաց եւ Կիլիկիոյ Հայ ժողովրդին հաւատարմութեան ու երախտագիտութեան զգացումներն յայտնեց։ Թանօին փաշա ալ, Վեհ. Սուլթանին գոհունակութիւնն յայտնելով, աւետեց թէ Կաթողիկոսին բոլոր հետեւորդներուն Օսմանիյէ եւ Մէճիտիյէ պատուանշաններ չնորհուեցան։ Կաթողիկոսը այս օր մայրաքաղաքէս Մէրսին կ'ուղեւորի։ — Սիսի վանքին նորոգութիւնը հրամայուած է կայս. հրովարտակով։ Ուսաի Մեծ Եպարքոսը Ատանայի կուսակալութեան զեկոյց թէ հոն քննիչ պաշտօնեաներ պիտի ղրկուին, որպէս զի տեղւոյն վրայ ստուգեն թէ ինչ պիտի չինուի եւ ինչ ծախք պիտի երթայ։ — Խոինպուրկի համալսարանին մէջ Հնդկաստանցի եւ Նոր Զելանտացի երկու Հայ ուսանող կայ։

Ցոյն Ժող. Վերջերս Պատրիարքարան դրկուեցաւ Սր. Փեթերսպուրկի մէջ հաւաքուած դրամով չինուած արծաթ մասնատուփ մը, որուն մէջ պիտի պահուի սրբուհի Եւփիմիէի մասունքը։ Մասնատուփին համար 5,000 րուպլի ծախք եղած է։ — Կը յիշուի թէ անցեալները 8 մետրապոլիտներ իրենց յարաբերութիւնը խզեցին Պատրիարքարանի հետ։ Անոնցմէ երկուքը առաջարկած են վերատին ընդունուիլ ժողովին մէջ եւ Պատրիարքն ընդունած է անոնց առաջարկը։

Առեւտրական հրապարակ. Նոյ. 26 (Ն. Տ.) Օ. Ո. 100

Ցորեն, քաշը փր.		Շաքար, կենդինարը, դահ.	
Անատոլու կարծր	33-33½	Թրիէսթէ	112
» ընտիր	38-39	Ռուսական	95
Արմր, պարկը, դահ.		Սուրճ 100 քաշը	6-7 ոսկի
Անատոլու գրմա	66-73	Բրինձ, պարկը, դահ.	
Օտեսա (Ա) 94-97, (Բ) 86-90, (Գ) 77-82		Եգիպտական	76-77
		Անգղիական	105-106
Գարի, քաշը, փր.		Ռիզոն ֆրանք	42
Անատոլու Ա. 24½-25, Բ. 23-23½, Գ. 22-22½		Բամբակ, քաշը, Ատանա	6⅛
Եգիպտացոր, քաշը		Ձէթ, Գարահիսար, Պալըքէսիր	100-102
Մարմարա		Լաոդիկիա	
Իզմիտ		Սեւ Ծով, 100 քաշը	175-180
Թէֆթիկ, » դահ.		Սէլանիկ »	230-235
Էնկիւրի, Եոզղատ	15-15½	Կտցէր, քաշը փր.	
Բուբտ, քաշը, դահ.		Մէրսին	81½-82
Անատոլու գըրմա	6½-7	Սկոթ »	
Քսէնոյ զոյգ թիթեղ		Անատոլու	39-40
Ռուս. Պոլսոյ համար	33		

Դրամական. Նոյ. 19/2 Դեկտ.

Օսմ. Միացեալ	Օ. Ո. 95 39	Ռուսի. երկթղ. փր.	127 75
Մէճիտիյէ	108	Նաբոլէոն	87 18
Մէճտիւիք	102	Գրիմիձ	51 04
Մանր արծաթ	104	Անգղ. ոսկի	110
Ռուսիոյ բոլ	89 30	Մանէթ	8 58

ԱՐՏԱՔԻՆ

Պոռէքուէը. Փորթ Արթհըրի պաշարողները ժրութեամբ կը բրեն, կը պեղեն եւ ական կը բանան։ Գործը բաւական ալ յառաջ կ'ընթանայ, թէպէտ գետնին ժեռուտ հանգամանքին պատճառով ի հարկէ ծանր ծանր։ Մէն մի պայթիւնով մաս մը կը քանդեն Ռուսական ամրութիւններէն, եւ անցեալ չաբթու բաւեցաւ թէ կը յուսան այս միջոցով քիչ առենէն տիրանալ 302 մեթր բարձրութեամբ բլրի մը, որ ամբողջ նաւահանգստին կ'իշխէ եւ որմէ կրնան քանդել ինչ որ դեռ կը մնայ Ռուսական նաւաբաժնէն։ Թոքիօ կը ծանուցուի թէ ծովային ճակատին վրայ հաստատուած Ռուսական ամրոցները վերջերս թնդանօթ չէին արձակեր երբ ճափոնական նաւատորմը կը մօտենար, եւ թէ Ռուսական մարտանաւերէն ոչ մին կը փորձէ դուրս ելլել։ Կը կարծուի թէ անոնք այնքան չարաչար վնասուած են որ նաւային յարձակման կամ փախուստի փորձեր անհնար են։ Բաղնոթֆնի փախուստէն ի վեր ալ ճափոնցիները աւելի խստացուցած են պաշարման գործողութիւնը։ Անգղիական չոգենաւ մը, որ 30,000 թիթեղ միս կը տանէր, նաւահանգիստը մտնել փորձելու պահուն բռնուեցաւ, թէպէտ Զօր. Շեռոսըլ կը տեղեկագրէ թէ պաշարաբարձ քանի մը նաւեր ապահով հասած են։ Զօր. Նոճի կը տեղեկագրէ թէ զինարանին պայթումէն ծագած հրդեհը ինը ժամ տեւեց, եւ կը կարծուի թէ քաղաքին հանքածուխի մթերանոցները այրած են։ Թիէնցինի մէջ կը կարծուի թէ ուտեստի բաւական առատութիւն կայ դեռ Փորթ Արթհըրի մէջ։ Բայց հանքածուխ եւ ռազմամթերք սակաւ են եւ չատ հիւանդութիւն կայ։ Փորթ Արթհըրէ փախած եւ Ուէյ Հայ Ուէյ հասած կարգ մը պաղթականներ կը պատմեն թէ 20,000 հիւանդ եւ վիրաւոր կայ եւ թէ գործօն պատերազմիկները 2,000 են միայն։ Անտարակոյս չափազանց փոքր հաշիւ է այս, եւ բերդաքաղաքէն վերջերս փախած Ռուս տեղակալ մը կ'ըսէ թէ 4,000 պատերազմիկէ չատ աւելի մարդիկ կան եւ կը կարծէ թէ քաղաքը կրնայ մինչեւ Յունվ. վերջերը դիմանալ։ Սակայն տարակոյս չկայ թէ հիւանդներու եւ զինուորական գործի անյարմար վիճակը մէջ ինկողներու թիւը չատ մեծ է եւ քաղաքէն փախած Չինացիներ կ'ըսեն թէ օրը 50–70 մարդ տեղի կ'ունենայ։ Ճափոնական բանակետը փախչող դասալիքներուն յարաճուն բազմութիւնն ալ կը ցուցնէ թէ պահապան զօրքն սկսած է վհատիլ։ Ճափոնական յառաջխաղացութեան ճիշտ աստիճանը չհասկցուիր հասած հեռագիրներէն։ Լրլուն կչան, Սուն կսուչան եւ Բեւելեան Քիքուանչան ամրոցներուն մասերէն ոմանք առնուած են, ոմանք ալ Ռուսերու ձեռքը կը մնան։ Նորագոյն հեռագիրներու համաձայն այս ամրոցներուն երկրորդը գրաւուած է եւ Էրլուն կչանի հիւսիսային կողմը օդն հանուած է, որով հարիւրաւոր Ռուս մեռած եւ 20 թնդանօթ քանդուած են։ Այս լուրը հաստատման կը կարօտի, վասն զի ուրիշ հեռագիրներու համաձայն չաբաթ ամբողջ սրր տեւող անդելի թնդանօթաձգութենէ մը ետեւ կէսգիշերին յարձակումներ եղած են Սուն կսուչան եւ Քիքուանչան ամրոցներուն վրայ եւ չեն յաջողած, թէպէտ կոիւը դեռ կը չարունակէր։ Բայց կ'ըսուի թէ ճափոնցիները կարեւոր երեք ամրոց քանդած են եւ 7,000 մարդու կորուստ ունեցած են։ Մանչուրիոյ մէջ հրամանատար զօրավարներուն տեղեկագիրներուն համաձայն երկու կողման ալ բոլոր յարձակումները ետ մղուած են։ Սակայն ընդհանուր ճակատամարտի հաւանականութիւն չկայ։ Ռուսերը չուր գանելու դժուարութիւն կը կրեն, վասն զի ամէն բան սառած է։ Վլատիվոսթոքի մէջ պիտոյքի գիները կրկնապատկուած են։ Պակսիկը որ հոն է՝ չարաչար վնասուած է եւ նաւակամուրջներու միջոցով է որ ծփուն վիճակի մէջ կը պահուի։ Ամերիկայէ հինգ ընդծովեայ հասաւ ճափոն։ Ռուսիա նոյն նաւագործարանէն 30 ընդծովեայ ապսպրած է։ Պալթիկի Ռուս նաւատորմը Սուէզի ջրանցքէն անցաւ առանց միջադէպի եւ ճամբան չարունակեց երեքշաբթի։ Ջրանցքէն անցնելու միջոցին զինուորները թնդանօթներուն եւ ամբաւիգ խաղովականերուն գլուխը կեցած էին։ —Զօր. Նոճի կ'ըսէ թէ չարձակումը չաբաթ սկսաւ եւ երեքշաբթի իրիկուն դադրեցաւ։ Արտաքին քանի մը ամրոցներ գրաւուեցան, բայց ակնկալուած արդիւնքները ձեռք չբերուեցան։ Ճափոնցիները ծանր կորուստ կրեցին, անգամ մը մէկ ժամէն 4,000 մարդ սպանուեցաւ։ Բայց «203 մեթր բարձր բլուրը» առնուած է, որով նաւահանգստին իշխող դիրքի մը մէջ կը գտնուին։ Հին քաղաքը կ'այրի եւ Փորթ Արթհըրը հնոց մը դարձած է։ Ռմբակոծութեան առնն ճափոնական կրակը մեծ ձնաս պատճառած է նաւահանգստին մէջ գտնուող Ռուս նաւերուն։ Փէրեդվէլէր առաջին կարգի զրահաւորը, որ կռուելու կարող սակաւաթիւ նաւերէն մին էր, ծանրապէս վնասուած է։

Ալեայլէ. Անցեալ ուրբաթ Անգղիական դեսպան Սըր Զարլս Հարթինկ եւ Լամստորվ կոմսը

Հիւսիսային Ծովու միջադէպին միջազգային քննիչ ատեանին վերաբերեալ Անկլեռուսական պայմանագրութիւնը ստորագրեցին։ Սէնթ-Փեթըրսպուրգի թղթակիցը կ'ըսէ, «Բանակցութիւններու միջոցին ընաւ ծանր անհամաձայնութիւն չէ ծագած երկու կառավարութիւններուն միջեւ, եւ բոլոր վիճաբանութիւնը յոյժ բարեկամական ոգիով եւ ազգային դիւրազգածութիւններու հանդէպ փոխադարձ յարգանքով տեղի ունեցաւ։ Միջազգային քննիչ ատեանին ներկայացուցիչ ղրկելու համար Ֆրանսայի եւ Ամերիկայի ուղղելի հրաւիրագիրներուն պատճէնը ինկատ առնուեցաւ պայմանագրութեան կնքումէն եառք։ Ամերիկեան կառավարութիւնը ներկայացուցիչ պիտի անուանէր Տիւի ծովակալը, որ Մանիլայի առջեւ յաղթանակ տարաւ Սպանիական նաւատորմին վրայ։ Բայց ծովակալը չհաւանեցաւ։ Սբ. Փեթըրսպուրգի մէջ կը կարծուի թէ Աւստրիոյ կայսրը պիտի հրաւիրուի տեղին հինգերորդ անդամն անուանել։ — Հէսի մեծ դքսին Գերման դքսական ընտանիքէ էլէոնոր իշխանուհիին հետ նշանախօսութիւնը կը ծանուցուի պաշտօնապէս։ Մեծ դուքսն Էտուըրտ թագաւորին քեռորդին է եւ 1901ին լուծեց իր ամուսնութիւնը իր առաջին կնոջ հետ, որ Էսինպուրգի հանգուցեալ դքսին դուստրն էր։ — Նուլիուս Անտրաչի կոմսը եւ Հունգարական Խորհրդարանի Ազատական կուսակցութենէն առ նուազն տասնըչորս տասնհինգ ուրիշ անդամներ, խորհրդարանական վիճաբանութեան կանոնագրին փոփոխման առիթով, վարչապետ Թիցա կոմսին ընթացքէն դժգոհ՝ զատուեցան այդ կուսակցութենէն։ Ուրիշներ որոնք վարչապետին հաւատարիմ կը մնան՝ կը ցաւին գործին կատարման կերպին վրայ, թէպէտ կը հաւնին անոր նպատակին։ Կը կարծուի թէ ամէնէն անհրաժեշտ ծրագիրները պիտի քուէարկուին եւ յետոյ անդամները պիտի ցրուին՝ գարնան ընդհանուր ընտրութիւններուն պատրաստուելու համար։ — Ֆրանսայի երեսփ. ժողովին մէջ ոմանք պահանջեցին ջնջել կրօնական գործերու նախարարութեան ելեւմտացոյցը։ Բայց Մ. Քոնպ ընդդիմացաւ եւ առաջարկը 282ի դէմ 325 քուէով մերժուեցաւ։ Հայր Կէրօ պախարակեց վարչապետը՝ ջնջելուն համար թոշակներն այն քահանաներուն, որոնք ժամանակաւ կրօնական միաբանութիւններու անդամ էին։ Խօսեցաւ նաեւ թափուր թողուած եպիսկոպոսական աթոռներուն վրայ։ Մ. Քոնպ պատասխանեց թէ վատիկան չընդունեցաւ կառավարութեան կողմէ անուանուած եպիսկոպոսները, եւ թէ կառավարութիւնը չուզեր իրրեւ թեմային քահանայ ընդունիլ այնպիսիները, որոնք կրօնական միաբանութիւններու յուզման մէջ առաջնակարգ դերը կը գրաւէին։ Ճաշկոյթ օրը կառավարութիւնը պախարակուեցաւ վտանգելուն համար հովանաւորութիւնը, զոր Ֆրանսա ի գործ կը դնէր Միջերկրական Արեւելքի կաթոլիկներուն վրայ։ Մ. Քոնպ ըսաւ թէ այդ հովանաւորութիւնն անտարակոյս աղբեւրութիւն մը կ'ընծայէր Ֆրանսայի, բայց ինք կը տարակուսի անոր նիւթական առաւելութիւններուն վրայ։ Անգղիա, Ամերիկա եւ Գերմանիա առեւտրական տեսակէտով Չինաս մէջ աւելի յաջող են քան Ֆրանսա, եւ կաթոլիկ միսիոնարներու նախանձաւորութիւնը չատ անգամ դժուարութիւններ կը յարուցանէ Ֆրանսական կառավարութեան։ — Սկովտական եկեղեցւոյ տագնապին նկատմամբ զեկոյց մը եղած է երկու կողմերուն միանգամայն։ Կը կարծուի թէ զեկոյցը վարչապետ Մր. Պալֆուրի կողմէ է։ Անպաշտօն կերպով կ'ըսուի թէ առաջարկուած է արքունի քննիչ մարմին մը անուանել, որպէս զի խնդիրն ուսումնասիրելով տեւական կարգադրութեան հիմ մը պատրաստէ, եւ այդ կարգադրութիւնն ըլլայ Խորհրդարանին կողմէ քուէարկելի պետական ծրագրի մը համեմատ։ Միեւնոյն ժամանակ թելադրուած է այլեւս դադրեցնել դատական գործողութիւնները։ — Անցեալ չաբթու իրաւաբարական դաշնագիր մը կնքուեցաւ Գերմանիոյ եւ Միացեալ Նահանգներու միջեւ։ — Գրեթէ բոլոր տէրութիւնները ծանուցած են թէ կ'ընդունին Մր. Րուզվելթի հրաւէրը Լահէյի մէջ խաղաղութեան երկրորդ համաժողով մը գումարելու համար։ Գերման թերթ մը կ'ըսէ թէ հաւանօրէն մինչեւ 1906 պիտի չգումարի համաժողովը։ — Սէնփլոնի փապուղիին վրայ աշխատող ճարտարապետները չերմուկներու ներկայութենէն ծագած դժուարութեան յաղթած են՝ չորս հազարամեթր երկայնութեամբ կողմնական ուղի մը չինելով եւ վտանգաւոր մասը պարպելով։ — Ասիոյ հարաւային արեւելեան ծովերու Հոլանտական կղզիներուն մէջ մրրիկ մը մեծ աւեր գործած է. քանի մը փոքր կղզիներ կործանելով եւ իբր 30,000 անձ կարօտութեան մատնելով։ — Հիւսիսային Պարսկաստանի, նաեւ Կովկասի երիվան նահանգին մէջ հնտախտը մեծ կոտորած կ'ընէ։ — Զորեքշաբթի Իտալիոյ թագաւորը բացաւ Խորհրդարանը։ — Նախագահ Ռուզվելթ այցելեց Սէյնթ Լուիսի արուեստանոցը։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱԿՈԲ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Տիրացուները խօսուղու Ամերիկան խաց

ՄԻՍԻՈՆԱՐԱԿԱՆ ԳԻՐՔԵՐ

Յատուկ ուշադրութիւն կը հրաւիրենք հետեւեալ գիրքերուն վրայ՝ որոնք կը ծախուին մեծ զեղչով։

Թիւ 871 Ըէտհաուսի Անգղիերէնէ Թուրքերէն բառգիրքը։ Էջ 827։ Կաչեկազմը 95 եւ լաթակազմը (Թիւ 872) 80 դահ.։

Թիւ 873 Ըէտհաուսի Թուրքերէնէ Անգղիերէն բառգիրքը։ Էջ 2,224։ Կաչեկազմը 180 եւ լաթակազմը (Թիւ 874) 160 դահ.։

Այս բառագիրքերուն թէ՛ Անգղիերէնէ Թուրքերէնը եւ թէ՛ Թուրքերէնէ Անգղիերէնը այս անգամ միեւնոյն մեծութիւնով եւ ձեւով կազմուած են։

Թիւ 754 a ԿԵՆԴԱՆԱԲԱՆՈՒԹԻԻՆ, Մաս Ա.

Թիւ 754 b ԿԵՆԴԱՆԱԲԱՆՈՒԹԻԻՆ, Մաս Բ.

Առաջին եւ երկրորդ մասերը զատ զատ, պարզ կազմ, 3 յական դահ.։ Երկու մասերը մէկտեղ, պարզ կազմ, 5 դահ., ընտիր կազմ 6 դահ.։ Կը ծախուին Կ. Պոլիս Ամէրիկան խանի Այս գիրքերուն Տաճկերէնն ալ կը գտնուի։

Թիւ 621 Մեկնութիւն Հորից Աւետարանաց (924 էջ), լաթակազմը 15, կաչեկազմը 18 դահ.։

Թիւ 623 Մեկնութիւն Գործ. —Բ Կորնթացիս (523 էջ), լաթակազմը 9, կաչեկազմը 11 դահ.։

Թիւ 625. Մեկնութիւն Թղթոյն առ Գաղատացիս—Յայտնութիւն (774 էջ), լաթակազմը 12, կաչեկազմը 15 դահ.։

Երեք հատորը մէկտեղ, այսինքն Թիւ 621, 623, 625, գին լաթակազմ 30 դահ., եւ Թիւ 622. 624, 626, կաչեկազմ 40 դահ.։

Թիւ 628 Բառարան Սբ. Գրոց (635 էջ), գին 15 դահ.։

Թիւ 703 Դրամապաշտութիւն եւ Ուրիշ Քարոզներ (Տօք. Ուոչպըրնի)։ Թղթակազմը 5 եւ լաթակազմը 8 դահ.։

Թիւ 735 Աչխարհագրութիւն (Փրոֆ. Մանիասեանի)։ Գին 14 դահ.։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՀԱՅԵՐԷՆ ԵՒ ՀԱՅ-ՏԱՃԿԵՐԷՆ ԶՐԻ ՏԵՏՐԱԿՆԵՐ

Թիւ 48 Երեւակայութեան մեղքեր։

» 49 Տէրունական աղօթքը իբրեւ կանոն Քրիստոնէական կենցաղի։

» 50 Վրանին ցիցերը կորնչեցնող մարդը։

» 51 Ցիսուսի Նայինք։

» 153 Պօղ չէյլէր։

» 154 Խրիմթիյան Էօմր ու ախլազընա գանուն նիսպէթինէ օլան Բապպըն տու՛սը։

» 155 Զատերըն գազդլարընը ղայպ էտէն ատէմ։

» 156 Կիթ քէնարին իչիւն քիրազ ալ։

» 157 Ցիսուսըն խաչ իւզէրինէ սէօյլէտիյի եէտի քէլմէլար։

Գտաւոններէն դիմել առ Մր. Ու. Ու. Փիթ, ի Պայպըլ Հաուս, կ. պոլիս։

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԲՈՒՐՔԻՈՅ ԳՈԼԷՋ, ԱՅՆԹԱՊ

Հաստատութիւնս ունի մէկէ մինչեւ եօթը տարի տեւող դասընթացքներ Քրիստոնէական կրօնքի, բնագիտութեան, չափագիտութեան, կենսաբանութեան, պատմութեան, իմաստասիրութեան, տնտեսագիտութեան, Օսմաներէնի, Հայերէնի, Անգղիերէնի, Ֆրանսերէնի, Նոր Կտակարանի Յունարէնի եւ երաժշտութեան։ Տարեթոշակն է 9 եւ 10 ոսկի Օսմ.։ Յայտագիրներ կը ղրկուին ձրի, երբ խնդրուին Տնօրէնութենէն։

ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑ Ի ՊՐՈՒՍԱ

Հետեւեալ նպաստները ընդունուած են ջերմագին չնորհակալութեամբ։ Օ. Զամլեան էֆ. Դընճրլար 20, Ս. Կ. Խաչատուրեան էֆ. Խարբերդ Օրց. 30, Մ. Սալաթեան էֆ. Պանտրմա Ուզց. 50, Ց. Զիլինկիրեան էֆ. Ենիճէ 5, Ս. Սրապեան էֆ. Կիւլտաղ Օրց. 60, ինքը 14, Ե. Սահակեան էֆ. Ճէրրահ 80 Օրց., Մ. Սալաթեան էֆ. Հարտանեաց առթիւ 40, Կուրտիքեան Եղբարք իրենց հանգուցեալ հօր իւիչատակ 1 պարկ ալիւր. Լ. Աթանասեան էֆ. 5, Տ. Սէրապտարեան էֆ. Գուրապէլէն 10, Հաճի Քօսթի 20, Ց. Արմաղանեան էֆ. 20, Ա. Ալեանաքեան էֆ. իւիչատակ իւր հանգուցեալ աղչկան 20։

Նախորդ գումար 26,398 դահ. 5 փր. Ներկայ գումար 374, համագումար 26,772 դահ. 5 փր։

Պանտրմայի նուիրատուաց անունները խընդրուած է հրատարակել։ Ահաւասիկ. Յ. Վարդանեան էֆ., Կ. Տոնթիկեան էֆ., Ա. Աբրահամեան էֆ., Մ. Սալատեան էֆ. 20ական. Յ. Հաւկիթեան էֆ. 15, Կ. Պասմաճեան, Ս. Հաճընլեան, Ա. Կէլիպօղլուեան, Ն. Ճամճեան, Մ. Ճամճեան, Ն. Բանոսեան, Ս. Բաբազեան էֆէնտիներ 10ական. Տիկ. Զենոլիա, Ց. Դանիէլեան, Դարբին Օննիկ, Ոսկերիչ Բենիամին, Պ. եւ Օ. Տուտիփափազեան, Ա. Ֆրէնկեան, Գ. Սալմասեան, Մ. Ցովհաննէսեան, Ց. Ղուկասեան, Կ. Դանիէլեան, Դեղագործ Սիմոն, Մ. Այանեան, Թ. Կէլիպօղլուեան, Ց. Զաքքեան, Գ. Գայէլեան էֆէնտիներ եւ ոմն Յակոբ. Ո. Արապաճեան էֆ. 6, Կ. Հաւկիթեան էֆ. 4։ վաճառումէ 71,10։ Դումար 331, 10. արդէն ծանուցուած։

1904ի օրացոյցներէն գոյացած հատոյթներու դեռ կ'սպասենք։ «Օրացոյց» 1905ի, «Ուղեցոյց» եւ «Բէթըրսըն» դեռ կան վաճառելի։ Ցուսանք բարեկամաց չնորհիւ սպառել բոլորը մինչեւ տարեգլուխ։

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՕՐՔՂ ՊՐԻՔԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՑԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգղ. Ոսկի 3,000,000
ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ » » 16,378,771
ՀԱՍՈՑՔ 1902
ՏԱՐԻՈՑ » » 3,628,617

ՆՕՐՏՋԸՐՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգղ. Ոսկի 3,000,000
ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ » » 6,227,900
ՀԱՍՈՑՔ 1902
ՏԱՐԻՈՑ » » 1,447,400

Ընկերութիւնքս իրենց կ. պոլսոյ միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ կը տանձնեն ամէն կարգի ապահովագրութիւններ ընդդէմ Հրդեհի, աւելի օգտակար եւ աւելի դիւրագնի սակերով քան ուրիշ ամէն ընկերութեանց սակերը, բաղդատաբար այն բացարձակ ապահովութեան՝ զոր կ'ընծայեն իրենց դրամագլխոյ մեծութեամբ եւ իրենց պահեստի մթերեալ գումարներուն ստուարութեամբ։ Նախ. իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան՝ միայն Հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուժած վնասներն 39,500,000 Անգղ. ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

"ՄԱՐԻՔԻՄ"

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգղ. ոսկի 500,000
ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգղ. ոսկի 140,000

Ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ չոգենաւուց եւ առագաստանաւուց մէջի ապրանքները եւ դրամածրարները խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց եւ այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Գալաթիա Մէհմէտ Ալի փաշա խան, դեռնայարկի թիւ 21 եւ 22 սենեակները, առ Գաւրնիկ Յ. Սերոբեան, Գործակալ կ. պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԵՐԱՇԽԱՀՈՐԵԱԼԺԱՄԱՑՈՑՑՆԵՐ

Նիքել, արծաթ եւ ոսկեպատ
WALTHAM եւ ELGIN

հռչակաւոր գործարաններու։

ժամագործական գործիք եւ պիտոյք,
Անգղիական զմելի, մկրատ եւ ածելի։

ԵՓՐԵՄԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

114. Թարաղճըլար փողոց եւ
3. Ա.ֆնաճըլար փողոցի անկիւն, կ. պոլիս։

Գաւառներէ ընդունուած յանձնարարութիւնք ճշդիւ եւ փութով կը կատարուին։

Կ. ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ ԵՒ Յ. ԻՍԱԴՈՒԼԵԱՆ վաճառատան թէ' պատրաստ եւ թէ' օր ըստ օրէ հասնող Հնդկական, Սէյլանի, Ջինի եւ Ճավայի թէյերը իրենց թարմութեամբ. եւ հոտով կրնան ամէնէն դժուարահաճներն իսկ գոհացնել։ Ուղղակի վաճառատան եղած յանձնարարութիւններ փութով եւ խնամով կը կատարուին։

Հասէ.—Կ. Եավրուեան եւ Յ. Իսագուլեան թիւ 10, ճէլալ պէյ խան, Կ. Պոլիս։

ԼԱՆՔԱՇԻՐ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

Դրամագլուխ 12,000,000 Անգղ. ոսկի

Անգղ. Ապահովագրական Ընկ. հրդեհի եւ կենաց, «ՐՈՑԸԼ» ընկերութեան հետ ձուլուած։

Հրդեհի դէմ կ'ապահովագրէ ամէն տեսակ ստացուածներ քարուկիր եւ փայտաչէն, կարասի եւ ապրանքներ, եւն., եւն.։

ԼԱՆՔԱՇԻՐ Ընկ.ը միշտ նշանաւոր եղած է ամէն միջատ անմիջապէս եւ արդարութեամբ հատուցանելով։ Իր ահագին դրամագլուխը

Տասներկու Միլիոն Անգղ. Ոսկի

բացարձակ ապահովութիւն կ'երաշխաւորէ իր ապահովագրեալներուն։

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԼԻՎԸՐՓՈՒԼ· 1 North John St.
ԼՈՆՏՈՆ· 28 Lombard St. E. C.

Փոխ գործակալութիւններ Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ։

Ընդհանուր գործակալներ ի Կ. պոլիս
BOND, SELLAR & Co.
(Պոնտ, Սէլըր եւ Ընկ.)
4, 5 Փիւշիւք Թիւնէլ խան, Գալաթիա